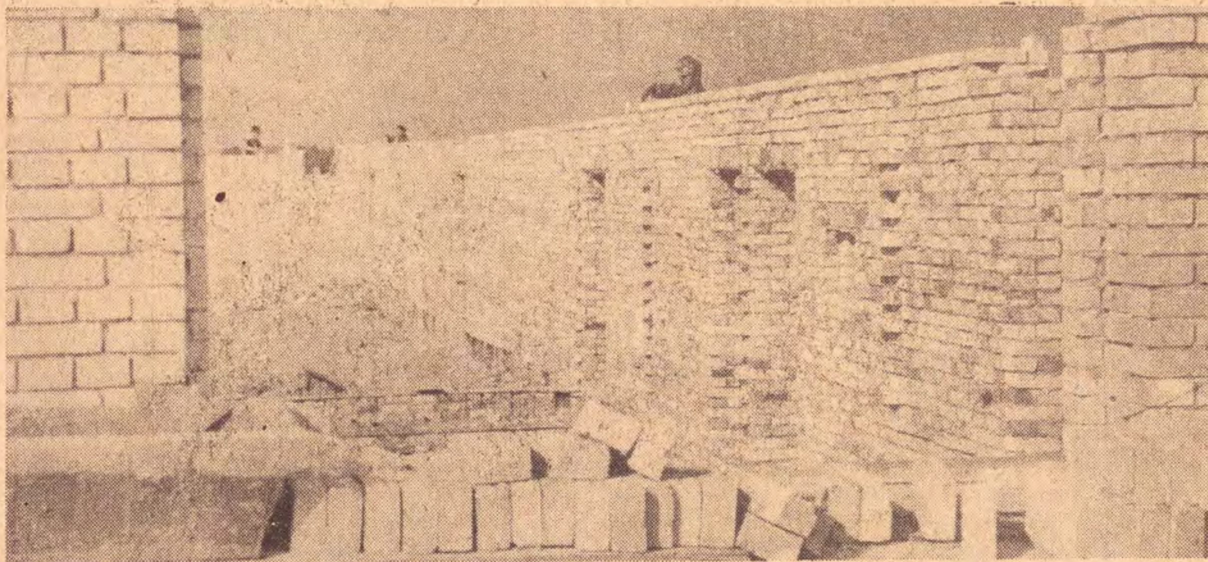
 Кунрыць: ВЕКАВАЯ ГІСТОРЫЯ КАШТАНЫ ЦВІТУЦЬ ВЕРШЫ АЛЕСЯ БАРСКАГА

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 40 (501) | ГОД X | 3 КАСТРЫЧНІКА 1965 года | ЦАНА 60 гр.

ЛЯЎКОЎСКАЕ БАГАЦЦЕ

Паўночна-ўсходні куток Гайнаўскага павета. Вёскі Ляўкова Старое і Новае, Ахрымы, Плянта, Міхноўка, Эльяшукі, Тарнопаль. Паміж імі жывапісна ўецца рэчка Нараўка, пераліваючы свае воды ў раку Нараву. Ціха тут і спакойна. Няма бурлівых дарог, няма грукату буйных заводаў. Ёсць аднастайнае сялянскае жыццё. Ад жніва да жніва, ад вясны да вясны.

І вось нядаўна — у красавіку г.г. — звычайны спакой тутэйшых вёсак парушылі цяжкія машыны. На ўзгорку за вёскай Старое Ляўкова, дзе датэтуль толькі зайцы круглы год гулялі, **распачалася будова буйнага завода** — трэцяга на велічыні ў нашай краіне. Будзе гэта аграмадная цагельня, або як кажуць спецыялісты, прадпрыемства вырабу прамысловай керамікі. Сыравінай для вырабу цэглы і дрэнажных труб з'яўляецца тутэйшая высакаякасная гліна. Гліны гэтай ёсць у наваколлі Ляўкова так многа, што за сто год нават бульдозерамі яе не змогуць выкапаць.

Дзесяткі год жылі ў Старым Ляўкове людзі і не здагадваліся, што ў іх такое багацце! Толькі ў суседняй Нараўцы ўжо да вайны выраблялі славутую чырвоную чарапіцу, якая звінела, мабыць, як сталь.

Хто і якім чынам адкрыў ляўкоўскае багацце, дакладна не ўдалося мне ўстанавіць. Гаворыць, што было так: у 1959 годзе нейкія спецыялісты праводзілі доследы адносна рэгуліроўкі рэчкі Нараўкі. Яна тут мае глыбокае карыта і цячэ даволі шпарка. Каб затрымаць ваду на сенажацях, неабходна пабудаваць на рэчцы некалькі плацін, якія паднялі б яе люстэрка. Шукаючы адпаведнага месца для гэтых плацін спецыялісты вымушаны былі зрабіць некалькі бурэнняў верхніх слаёў грунту. Тады вось натрапілі на аграмадныя залежы высакаякаснай гліны. Ляжыць яна тут амаль на паверхні. Хопіць зняць верхні пласт перагною таўшчынёю на рыдлёўку і ўжо кругом гліна.

Цэлы кошт пабудовы завода аблічаны на звыш 50 мільёнаў злотых. Будуе яго Беластоцкае прадпрыемства прамысловага будаўніцтва — папулярная беластоцкая **«прамыслоўка»**, якая пабудавала большасць заводаў на Беласточчыне. Кіраўніком ляўкоўскай будовы з'яўляецца зямляк Васіль Шкаленнік.

За тры гады ў трэцім квартале 1968 года ляўкоўскі керамічны завод мае даць ужо прадукцыю: звыш 11 мільёнаў дрэнажных труб і звыш 2-х мільёнаў спецыяльнай цэглы «кратоўкі К—2». Так прынамсі прадбачвае план, аб якім кіраўнік будовы гаворыць без вялікага энтузіязму. Ужо цяпер выявіліся некаторыя памылкі праекта, асабліва яго надбайнае прыстасаванне да мясцовых умоў. Усе будынкі, агульная плошча якіх складае амаль 8 000 квадратных метраў, будуюцца тут на глінастай аснове, а розніца ўзроўню паміж найвышэйшым і найніжэйшым пунктамі плошчы будовы сягае ад 3-х метраў. Каб зраўняць плошчу неабходна зняць

(Працяг на стар. 4)

20 і 21 верасня г.г. у Беластоку адбылося польска-савецкае навуковае сімпозіум, прысвечанае кантактам паміж славянамі і балтамі ў раннім сярэднявякоўі.

У сімпозіуме удзельнічалі вучоныя Савецкага Саюза (з Масквы, Ленінграда, Мінска, Рыгі і Смаленска) і Польшчы

СЛАВЯНА - БАЛЦКІЯ КАНТАКТЫ НА ВАРШТАЦЕ ВУЧОНЫХ

(з Варшавы, Кракава, Лодзі, Гданьска, Торуня, Альштына і Беластока). Былі таксама па адным прадстаўніку навукі англійскай і нямецкай (ГДР).

Вучоныя прачыталі і абмеркавалі трынаццаць дакладаў, пазнаёміліся з Беластоцкім музеем і наведалі Белавежу.

Сімпозіум было арганізавана дзякуючы намаганням Беластоцкага навуковага таварыства. Гэта сведчыць аб ініцыятыўнасці гэтага таварыства, а таксама аб узрастаючай ролі яго ў навуцы.

На здымку: Прэзідыум сімпозіум. З дакладам выступае сакратар Таварыства др Ежы Антаневіч.

Фота З. Зарэмба

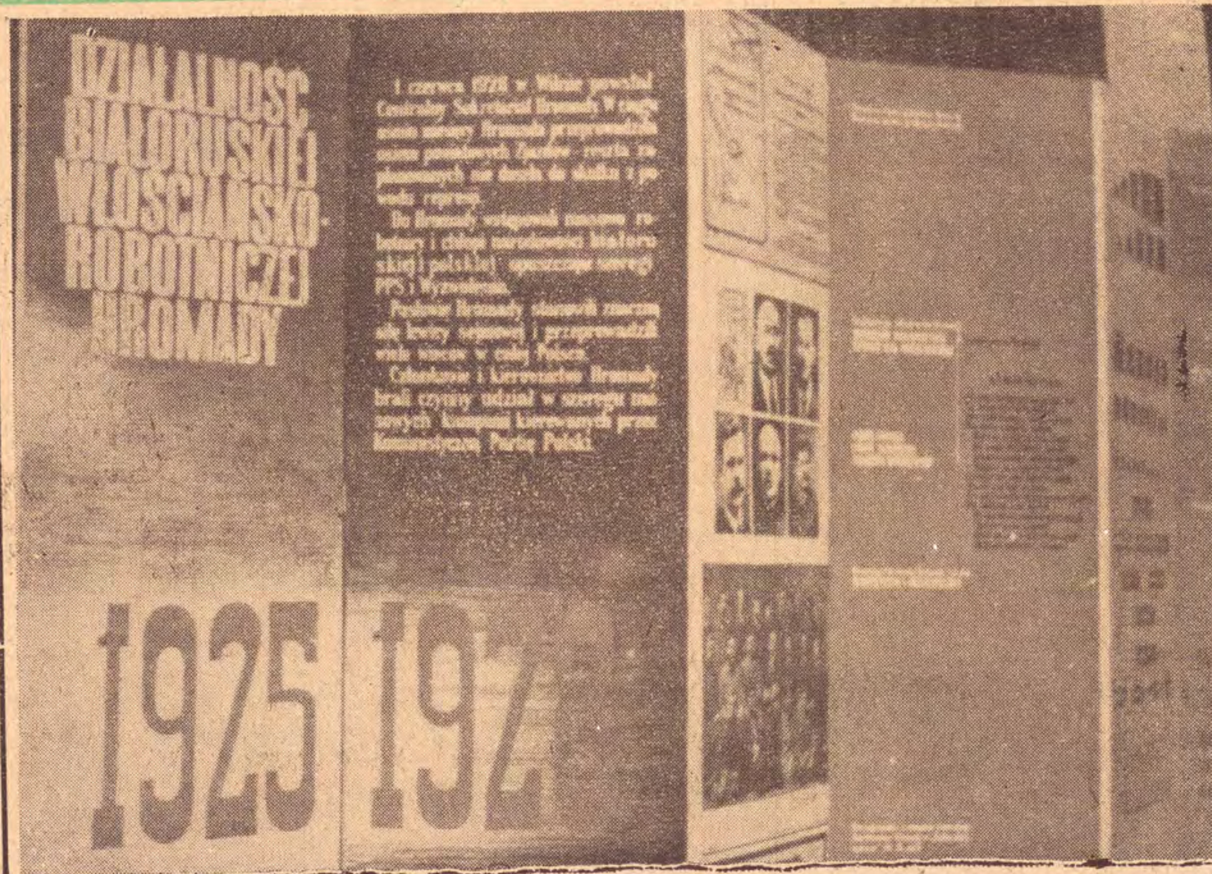
Да 40-годдзя дзейнасці Грамады

Асноўнай базай дзейнасці Грамады на Беласточчыне былі вёскі сучаснага Гайнаўскага і Бельскага паветаў. Не выпадкова менавіта тут, у вёсцы Старое Беразова, у студзені 1926 года планавалася адбыццё з'езда Грамады, з удзельнікамі якога так крывава расправілася дэфензіва і паліцыя.

Аднак гурткі гэтай арганізацыі існавалі і ў іншых паветах: Беластоцкім, Сакольскім, Сямяціцкім, Дубровскім. У пошуках грамадаўцаў нам давялося трапіць у Дуброўскі павет, на вёскі амаль польска - беларускага этнічнага пагранічча, і там нечакана ў вёсцы Астрове сустрэцца з Аляксандрам Жздануком. Гэты 70-гадовы мужчына ласля агульнага знаёмства хвіліну хістаўся, як распачаць сваю кароткую інфармацыю аб гуртку Грамады ў сваёй вёсцы, таму што менавіта яму давялося быць яго арганізатарам.

— Толькі я ўступіў у 1925 годзе ў КПЗБ, як адразу атрымаў заданне арганізавання гуртка Грамады і расшырэння яго легальнай дзейнасці на суседнія вёскі (тав. А. Жданук удзельнічаў у арганізаванні гурткоў у Хілімонах, Ячне і Грабенях, хоць не прыпісвае ў гэ-

(Працяг на стар. 2)

★

Як мы ўжо пісалі ў папярэднім нумары, у сувязі з саракагоддзем Грамады, у Музеі рэвалюцыйнага руху ў Беластоку адкрылася выстаўка п. з. «Беларуская сялянска - работніцкая Грамада»

Выстаўку наведаць можна штодзённа, апрача панядзелка, ад 11 да 17 гадзін. Дзейна яна будзе да канца кастрычніка г.г. Музей змяшчаецца на вуліцы Кілінскага 6.

На здымку фрагмент выстаўкі.

Фота Ул. Паўлючук

На шырокім свеце

Сур'ёзныя праблемы XX сесіі ААН

XX-ая юбілейная сесія Генеральнай Асамблеі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый пачалася. Гэтая сесія юбілейная толькі з назвы, з лічбы, але не з яе зместу. Некалькі год таму назад прадбачвалася, што будзе яна мець надта ўрачысты характар. Планаваліся пэўныя акцыі, якія мелі кончыцца ўрачыста на юбілейнай сесіі. Сёння нічога з таго не засталося. На сесію Генеральнай Асамблеі не прыедуць шэфы дзяржаў. апрача прэзідэнта ЗША.

Сесія павінна разгледзець надта багаты парадак дня. У яго ўжо ўключана 105 пытанняў. Апрача таго, у ходзе агульнапалітычнай дыскусіі, некаторыя дэлегацыі запрапануюць увазе Асамблеі рад дадатковых пытанняў, што зрэшты паказалі першыя дні пасяджэнняў. Такое мноства праблем, безумоўна, тлумачыцца тым, што большасць пытанняў папярэдняй сесіі перанесена на сёлеташнюю.

XIX сесія Генеральнай Асамблеі пяройдзе ў гісторыю ААН як «нямы сейм». Выклікана гэта было так званым «фінансавым крызісам», у выніку якога ЗША пагражалі пазбавіць голасу тыя дзяржавы, якія не заплацілі за беспасрэдныя мілітарныя акцыі ў Конга і на Бліжнім Усходзе. Аднак ЗША ўступілі пад прэсіяй большасці дзяржаў.

Год часу перарыву ў ААН — гэта нямала. На працягу яго, на міжнароднай арэне, многа пагоршылася. На свеце былі і ёсць многія войны і дзяржаўныя канфлікты. Найбольшыя з іх — гэта амерыканская агрэсія супроць абедзвюм часткам В'етнама. Калі на гэту краіну штодзень падае дзесяткі бомб, калі на в'етнамскую зямлю прыбываюць новыя дзесяткі тысяч амерыканскіх салдат, цяжка гаварыць спакойна ў будынку ААН аб мірным супрацоўніцтве. Іменна таму в'етнамская вайна будзе атручваць атмасферу абрад сесіі, хаця справы В'етнама не маглі стаць на парадку дня. Дэмакратычная рэспубліка В'етнама і Кітай — а з другога боку Паўднёвы В'етнам не з'яўляюцца членамі ААН. Савецкі Саюз не хоча абмяркоўваць гэтай справы без удзелу гэтых дзяржаў, а з другога боку ЗША не зацікаўлены ў тым, каб гэтая справа знайшлася на парадку дня, паколькі чуюцца яны перад дзяржавамі свету вінаватымі.

XX-тыя абрады Генеральнай Асамблеі будзе таксама прыцямняць збройны канфлікт між двума членамі ААН — Індыяй і Пакістанам. Штопраўда Савет Бяспекі ўхваліў адпаведную рэзалюцыю, якая спыніла часова ваенныя дзеянні, але вайна не закончылася. Аптымістычныя думкі выплываюць толькі з таго, што вялікія дзяржавы ў справе індыйска - пакістанскага канфлікту маюць згодныя погляды на неабходнасць пагаднення ваюючых.

У часе абрад XX сесіі забіралі голас першыя прадстаўнікі паасобных дзяржаў. Найбольшае зацікаўленне выклікалі новыя прапановы Савецкага Саюза пераказаныя міністрам А. Грамыка. Гавораць яны аб: 1) забеспячэнні, суверэнітэце і незалежнасці, больш усяго малых дзяржаў і 2) датычаць склікання міжнароднай канферэнцыі па раззбраенню. Удзельнікамі яе мелі быць усе дзяржавы незалежна ад таго, ці належаць яны да ААН, ці не з'яўляюцца яе членамі.

Прапановы Грамыкі з'яўляюцца практычнай рэалізацыяй прынцыпаў мірнага суіснавання. Гэтыя прапановы датычаць найважнейшых праблем сучаснай міжнароднай сітуацыі. Першая — непасрэдна датычыць збройнай інтэрвенцыі ЗША ў Дамініканe, В'етнаме і іншых краінах, а другая — звязана з трываласцю дзяржаўных граніц у Еўропе і нераспаўсюджванню тэрмаядзернай зброі. Трэба адзначыць, што савецкія прапановы прысвячаюцца, між іншым, ідэям візітаў польскага прэм'ера ў Францыі і Аўстрыі, прысвячаюцца ідэям планаў Гамулкі і Рапацкага.

Наглядальнікі сцвярджаюць, што на гэтай сесіі не прадбачваецца асаблівых здарэнняў ці пастаноў, аднак, тое, што адбываецца нармальная, рабочая сесія, сведчыць аб тым, што чым большыя цяжкасці і міжнародныя супярэчнасці, тым больш патрэбна ААН як платформа многабаковага палітычнага дыялагу.

А. КАРПЮК

Франтон будынка Акадэміі.

Векавая гісторыя

У горадзе Горкі на Магілёўшчыне знаходзіцца вядомая Беларуская сельскагаспадарчая акадэмія. Яе гісторыя пачынаецца ад 1840 года, калі заснавана тут землярobчую школу перайменаваную пасля на землярoбчы інстытут.

Тут выхоўваліся і працавалі слаўныя потым вучоныя, класікі сельскагаспадарчай навукі; тут працаваў вядомы прафесар А. Саветаў — першы доктар сельскагаспадарчых навук у Расіі. Яго навуковая спадчына, у тым ліку капітальныя працы «Аб развядзенні кармавых траў на палях», «Аб сістэмах земляробства» не страцілі свайго значэння на сённяшні дзень.

У 1863 годзе студэнты і многія выкладчыкі бралі актыўны ўдзел у паўстанні арганізаваным Кастусём Каліноўскім. Пяцьдзесят дзевяць студэнтаў і пяць выкладчыкаў былі засуджаны на катаргу і ссылку.

Пасля рэвалюцыі, у 1925 годзе інстытут перайменавана на Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію. За заслугі ў рыхтаванні кадраў для беларускай гаспадаркі Акадэмія была ўзнагароджана ў 1940 годзе ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Беларускі ўрад высока цэніць уклад Акадэміі ў развіццё навукі і сельскай гаспадаркі Беларусі.

У сувязі з 125-годдзем Акадэміі цэнтральная беларуская газета «Звязда» апублікавала артыкул, з якога даведваемся, што выдана Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР аб узнагароджанні Ганаровай Граматай і Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР прафесарска - выкладчыцкага саставу, рабочых і служачых Акадэміі. Некаторым вучоным прысвоена званне заслужанага дзеяча навукі Беларусі.

Акадэмія мае 200 лабараторый і кабінетаў, бібліятэка налічвае каля 600 тысяч тамоў. На 46 кафедрах працуе 360 выкладчыкаў — восем дактароў навук і прафесараў, 120 дацэнтаў і кандыдатаў навук. Многія вучоныя выхаваліся ў гэтай Акадэміі і працуюць у ёй — прафесары Р. Вільдфлуш, Ф. Курапаценка, дацэнты І. Півуноўскі, А. Лапаева, І. Горфінкель, А. Калікінскі, А. Каржанеўскі, І. Арлоўскі.

Вучыцца тут восем тысяч студэнтаў па 15 спецыяльнасцях — аграномы, эканамісты, заатэхнікі, інжынеры - механікі, гідраменіяранты, аграхімікі і т.п. Вучацца тут таксама студэнты з Венгрыі, Кубы, В'етнама. Штогод канчае Акадэмію каля сямісот чалавек.

Кандыдатаў у Акадэмію вельмі многа, прыймаюцца толькі найлепшыя з найлепшых — праз «рэшата» конкурсных экзаменаў. Слава Акадэміі і яе высокі ўзровень прыцягваюць як магніт таленавітую моладзь з усяе Беларусі. (СЯ)

У выкладчыцкай зале

У батанічнай аранжарэі

Да 40-годдзя дзейнасці Грамады

(Працяг са стар. 1)

тым сабе ніякіх вялікіх заслуг). Сапраўдная праца гуртка ў Астрове пачалася ад ліпеня 1926 года, калі гурток ужо налічваў 15 асоб і было выбранае яго праўленне ў складзе: Івана Беламызага — старшыні, Паўла Беламызага — сакратара і А. Жданука — скарбніка. Сходы адбываліся кожны месяц у хатах паасобных членаў Грамады. Тут заўсёды чыталіся беларускія газеты, сярод якіх асабліва многа здаровага гумару выклікала газета «Маланка», абмяркоўваліся арганізацыйныя пытанні, чыталася нелегальная літаратура, якую па лініі КПЗБ атрымоўвалі з Гродна, Саколкі, а непасрэдна разносілі ў святочныя дні з суседняй вёскі Ячна, дзе КПЗБ-оўцы ішлі быццам на багаслужэнне. Кожны член гуртка павінен быў ведаць гімн Грамады «Ад веку мы спалі...» На сходы гуртка прыходзілі і не грамадаўцы з вёскі, і часта супольна магутна спявалі рэвалюцыйныя песні на беларускай і рускай мовах. Спачатку паліцыя вяла сябе даволі лаяльна, пасля пачала натаваць і ўмешвацца ў працу гэтай легальнай арганізацыі. І толькі адзін камендант паліцыі ў Дуброве Ян Ментус аказаў многа зразумення. Ён жыва цікавіўся працай гуртка, нават заахвочваў да актыўнай дзейнасці, а ў сваім рапарце ў час арышту грамадаўцаў выказаў думку, што беларусы таксама дамагаюцца вольнай айчыны, за што быў адразу звольнены з працы.

Тав. А. Жданук браў удзел у Сакольскай і Гродзенскай канферэнцыі Грамады.

14 студзеня 1927 года нечакана для ўсіх пачаліся арышты членаў гуртка. Былі арыштаваны Павел і Янка Беламызыя, А. Харлап і А. Жданук. Пасля доследаў паліцыя двух звольніла з арышту, а таварышаў Жданука і Паўла Беламызага судзілі ў 1928 годзе ў Вільні на 4 гады ўжо не як грамадаўцаў, а як членаў КПЗБ. Гурток несумненна распаўся.

Нягледзячы на свой век тав. Аляксандр Жданук жыва цікавіцца беларускай праблематыкай, дзейнасцю БГКТ. Ён з'яўляецца сталым чытачом «Нівы», рыхтуецца да ўдзелу ў конкурсе на ўспамін аб Грамадзе.

Гутарыў УЛ. ЮЗВЮК

Успаміны 23

У зале, дзе мяне ўладзілі, памяшчалася ўжо чалавек хіба са 30. Сярэдзіну залы займалі аграмаднага размеру нары, збітыя з дошак. Гэта нашае — арыштантаў — супольнае ложка. Пасцель: сяннік, прасціpадла і тонэнькі баваўняны плед. На двары стаяла асенняя слота. Мы шчыльна прытульваліся адзін да аднаго. Гэта крыху ратавала нас ад холаду. Сусед грэў суседа. Спалі галава да галавы. Пасярэдзіне раздзяляла нас дошка.

Вокны ў зале былі забітыя амаль наглуха. Толькі праз невялікую шчыліну пад самай столлю праціскалася ў дзень крыху сонечных праменняў. Вечарам і ноччу безупынна гарэла электрычная лямпачка. Я не быў да гэтага прызвычаены. Не мог спаць. Балела галава.

Пабітае цела страшэнна пухла. Патварыліся скулы. Малейшы рух рукой або нагой выклікаў боль, ад якога цямнела ў вачах. Скардзіцца не было каму. Бярозаўскія ахраннікі не звярталі на гэта ўвагі. Я часта адставаў у выкананні іх загадаў. Проста не паспяваў за другімі. Тады зноў сыпаліся палкі. У мяне на галаве не было ўжо ані кавалачка здаровай скуры. Выглядала яна як абросшая шышкамі. А хворых, пакуль чалавек неяк трымаўся на нагах, не прызнавалі.

Дзень пачынаўся пабудкай а пятай гадзіне раніцы. Рэзкі паліцэйскі свісток зрываў нас з нараў. Трэба было бегчы на своеасаблівую «фізкультурную» зарадку. Пачыналася яна ўжо ад самых дзвярэй залы. Вязні памяшчаліся на другім паверсе. Прыходзіцца бегчы па ўсходах.

— Лажыся! — раптам крычыць паліцай.

З поўнага разгону адзін напірае на другога, ды з ломатам і енкам валімся як папала, абіваем ногі, ссоўваемся па ступеньках. А паліцаі рагочуць. Для іх гэта захапляючае відовішча. Чуюць сваю сілу.

Мыемся ля бочак за арыштанцкім домам. Трэба спяшацца. Ледзь паспяваю злавіць жменю вады, каб расцерці бруд на твары. Потым ранішняя пераклічка, уборка залаў, снеданне і зноў «гімнастыка». Усё пад паліцэйскі свісток, усё бягом.

А восьмай гадзіне раніцы выганяюць нас да «працы». Рэдка калі мела яна нейкі чалавечы сэнс.

Ахраннікі загадваюць капаць нам ямы. Штурхнеш лапатай і бягом пясеш зямлю метраў 5—10, каб высыпаць на купу. І так аж да абеда. Ахраннікі стаяць з сабакамі і сочаць. На двух вязняў адзін ахраннік. Спынішся на хвіліну — палка, выкінеш зямлю за блізка — палка...

Пасля абеду гэтыя ямы засыпаем. Такім жа самым метадам.

Калі паліцаям абрыдне глядзець на гэтае «відовішча», загадваюць грузіць на воз камені. Ахраннік узбіраецца на вяршок фуры і, размахваючы нагайкай, падганяе нас.

— В'ё! Ічта! — крычыць.

Учапіўшыся дзе каму папала цягнем воз разам з яго «фурманам», валачэм так метраў сто - дзвесце - трыста.

— Стой! Разгружаць! — загадвае паліцай. Што ж, разгружаем Да апошняга каменя.

— Каменне — на фуру! — прыказвае тады ахраннік.

Камедыя паўтараецца. Страшэнная камедыя. Каб толькі прынізіць чалавека. Для забавы ахраннікі гоняць нас з гружаным возам там, дзе найбольш ям, дзе найгоршая дарога. А нагайка свісціць і свісціць.

Так мінае дзень за днём. Губляем час. Не хапае сіл. Мучыць думка, каб пакончыць з сабой!

І тады крадком незнаёмы таварыш падкідае нацяшальнае слова. Здараецца гэта найчасцей вечарам, калі перад начной цішынёю была ў нас гадзіна свабоднага часу. Сядзелі мы тады на падлозе ў сваёй зале, кожны ля свайго месца на нарах. Сядзелі нерухома, моўчкі, бы каменныя статуі. Так абвяшчаў картуз-бярозаўскі статут. За малейшы шэпт, які пачуў бы ахраннік, пагражала кара для ўсіх вязняў, што знаходзіліся ў зале. Тады выганялі нас на «гімнастыку».

Пагроза «фіззарадкі» і адпраўка ў карцыр не змагла нам замураваць вуснаў. Рызыкавалі. Калі паліцай адыходзіў ад адкрытых дзвярэй нашай залы, сусед нахіляўся да вуха суседа і шэптам перадавалі сабе весткі. Гэты «тэлефон» дзейнічаў вельмі спраўна.

Я памалу знаёміўся з сябрамі па няшчасцю. Запомніліся прозвішчы: Шмуля Каптура, Лейба Фельдблюма, Блянка, Трахіма Марышчука, Хаіма Рудэля, Адама Ляскевіча, Лысэнкі і Генрыка Золатава. Гэта камуністы. Я разам з імі спаў на адных нарах. З Беласточчыны ў той час не сустрэў я нікога.

Найбольш надакучылі нам «ундоўцы» — украінскія нацыяналісты. Было іх тады ў лагерь даволі многа. Асабліва надаядалі яўрэям, правакавалі іх да боек. Мяне называлі яны «маскалём» і таксама не любілі. Натвараць, бывала, няведама чаго ды ўсё на нас, на камуністаў, зваляць. А паліцыя ім верыць.

БЕЛАВЕЖА
орган літаратурна-мастацкага
АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ № 82

КАШТАНЫ ЦВІТУЦЬ

То я ўжо пайду.

— Ідзі, галубок. Ну, як кажа паговорка, ні пуха табе, ні пяра...

— Ой, не ведаю. Гісторыі баюся. А што, калі не здам?

— Ну. будзе, будзе. Не пляці немаведама чаго Ідзі, Лёня, пара ўжо... Пачакай, пацалую дай... На шчасце гэта. Так трэба...

І калі Лёня быў ужо на лесвіцы, прафесар сказаў закрываючы дзверы за ім: — Адразу прыдзі, чакаць будзем. Помні, гэта і наша свята... Ты ж у нас як сын...

— Буду напэўна! — адказаў той.

Заціхла дудненне крокаў, і прафесар, расхваляваны, сеў у мяккае крэсла - амерыканку, каб адпачыць, каб спакойна падумаць. Страшэнны гэта дзень і экзамены столькі гадзін! Пачнуцца ў 15, а кончацца пэўна не раней 19-ці. Вядома, атэстат сталасці — гэта не забава, не гулянка ў лапту, ці ў хованкі.

Ах, Лёня, Лёня, здаецца, каб ён ужо здаў! Такі мілы хлопец! Ён павінен здаць, ён добры вучань, ды і — прафесар усміхнуўся — балельшчыкаў за яго шмат. Нават прырода расцвіла, прыхарашылася, дапамагае як можа. Кветак поўна і каштан, дрэва выпускнікоў - ліцэалістаў, цвіце, як вэлюмам пакрыўся белымі гірляндамі...

Прафесаравы думы пайшлі на ўспаміны. Ён усміхнуўся, адлажыў далей кнігу, да якой і не заглянуў сёння. Не чыталася і не думалася пра іншае чымсьці пра Лёню.

Яшчэ чатыры гады таму, калі Лёня з'явіўся ў восьмым класе, прафесар прыкмеціў яго. Вышэйшы за ўсіх, прыгожы хлопец з чорнымі вачыма... Ён, прафесар, помніў, як у школе ўсё загуло, загаварыла. І настаўнікі, што хлопец добра выхаваны, што здольны і інтэлігентны. І моладзь, што добры сябар, зацяты любіцель спорта і, галоўнае для дзяўчат усіх класаў, прыгажун, які танцаваў лепей, здавалася, за ўсіх на свеце. Яшчэ тады, калі прафесар працаваў, калі не адбылося ўрачыстых провадаў на пенсію, ён ведаў, што хлопец гэты далёка зойдзе. Яго прадмет, французскую мову, Лёня ведаў на выдатна. Яшчэ ў восьмым класе. Ён, Лёня, любіў мовы і ведаў іх. «Ваявала» з ім толькі настаўніца матэматыкі, але ў «сутычцы» нейк атрымлівалася многажаданае «пасрэдна». Лёня гаварыў, што і Жаромскі меў «два» па матэматыцы і нейк тройка атрымлівалася. З цяжкасцю, але была, існавала. Матэматыка. цыфры, цыфры, галава закруціцца можа! І ўсё сухое, маўклівае... А мова, во, гэта цудоўна!.. Лёня быў лінгвістам і лінгвістам многаабяцаючым.

З першых дзён яны вельмі сабе спадабаліся. Лёня, зацікаўлены апавяданнем настаўніка пра Парыж, дзе ён часта бываў у міжваенныя гады, дзе жыла яго загінуўшая ў час вайны дачка, з першых дзён стаў лепшым «французам» класа. Дзіваваліся ўсе, як ён, «жывое серабро» мог замяніцца ў нерухомую постаць, калі прафесар уваходзіў у клас. Настаўніца матэматыкі некалі мела нават прэтэнзію, што калега-француз зусім забраў сабе сэрца гэтага ўсімі любімага вучня.

А нейкага ранку нечакана разарвалася «бомба». Было гэта ў мінулым годзе, тады Лёня быў у дзесятым класе. Лёню злавілі з папяросамі, не яго аднаго, а цэлую групу. Пачаліся сходы, паклікалі бацькоў. Лёню адказалі ў карыстанні з інтэрната. Настаўніцы польскай мовы і матэматыкі амаль не пасварыліся з дырэктарам, але той быў непрымірымы: цэлую групу хлопцаў адправілі з інтэрната.

Ён, прафесар, добра помніў, як Лёня, размаўляючы, глядзеў на яго вачыма поўнымі слёз. У вачах гэтых было ўсё: і просьба прабачыць, і страх за будучае, і, што найбольш забалела старога прафесара, іронія. Яны, вочы, гаварылі, што сын дырэктарскі, галоўны «завадзіла» ўсякіх «мерапрыемстваў» і галоўны ўдзельнік гэтага здарэння застаўся і на гэты раз «нявінным», непрыкмечаным... Аб ім нават і не ўспомнілі... Гэта быў дырэктарскі сын і яму можна было многае. Ліцэалісты ведалі аб гэтым і прафесар баяўся, што вучні могуць навучыцца бяспраўю, падманам. Але і яго дырэктар не слухаў. Гаварылі іншыя — таксама. Гэта быў «глас вопиющего в пустыне»... Дырэктарская моц сягала, казалі, далей, недзе ў ваяводскія ўлады. Там быў нехта, хто дапамагаў яму сваімі «плячыма»...

Ён, прафесар, хацеў справядлівасці. Для ўсіх. Але яна была рознай і гэта балела больш за ўсё.

Ішлі месяцы, а Лёня рэдка заходзіў у дом прафесара. Усе прывыклі да іх дружбы і настаўнікі часта гаварылі: «ваш Лёня». Ён сапраўды стаў у іх доме сваім; гэтая бяздзетная даўно сям'я лічыла хлопца сынам. Дарагім, жаданым. Яго тут кахалі, за ім тужылі... Але ён рэдка заходзіў цяпер сюды. І далёка, і нязручна, і сорамна. Гэта апошняе было толькі праўдай. Жонка прафесара, Марыя, шчыра таксама кахала хлопца. І чакала яго прыходу кожны дзень...

— Няма, нешта, Лёні нашага, Саша, — гаварыла яна часта.

— Але, забывае нас, маці... Забывае.

— А ў школе быў?

— Быў, а як жа.

— Ён, пэўна, і кашулі чыстай не мае, Саша. Маці далёка...

— Запытаю заўтра.

— А мы, Саша, ледзь і не забылі. Пятага лістапада яго дзень нараджэння...

— Не, не. Марыя, не забылі. Ты торт прыгатоў, хоць невялікі, яму ж васемнаццаць будзе... І я папрашу яго да нас. І ён прыдзе, пабачыш...

Але ён, Лёня, не прыйшоў, хоць абяцаў. Чаму — яны так і не даведаліся ў той вечар. Чакалі доўга. Чакаў торт і любімыя яго цукеркі — кітайскія дражэ. Дождж лістападаўскі стукаў у акно, а званок ля дзвярэй прафесаравай кватэры маўчаў увесь час.

Васемнаццаць свечак стаяла на торце незапаленымі.

Спаць ляглі позна. Прафесар пайшоў быў да яго на кватэру, але там сказалі, што Лёня пайшоў да іх, на дзень нараджэння. І здзівіліся, што яго шукаюць... Значыць, Лёня ўжо ўмеў ілгаць і лгаць не абы як. Гэтаму не цяжка навучыцца.

Лёня зайшоў да іх праз месяц-два, калі прафесар цяжка захварэў. Але тады, рады яго з'яўленню, яны аб тым дні не ўспаміналі і аб нічым не пыталі. І ён нічога пра тое не сказаў. Значыць, ужо навучыўся хітрыць, умеў выкарыстоўваць становішча. Ён быў упэўнены, што тут да прошлага не вернуцца. Прынамсі цяпер. І таму ён зайшоў. Аб непрыемным здарэнні ўсе стараліся забыцца і не гаварыць аб гэтым ніколі. Прышла вясна, прышлі экзамены. Аб гэтым цяпер і думалася больш за ўсё...

Марыя, жвавая старушка, звівалася ля стала, на якім паяўляліся ўсё новыя і новыя прысмакі. Калі прафесар паставіў на стале віно, старушка ўзняла на яго здзіўленыя вочы:

— Бойся Бога, Саша!

— А што, ён ужо дарослы. Кілішак можна.

— Ён жа зусім не п'е, Саша!

— П'е ці не п'е, а сёння і можна і трэба. Заслужыў... А і мне хочацца выпіць...

Ён не гаварыў ніколі жонцы, што тады, у той дзень нараджэння, Лёня быў з хлопцамі, што быў п'яным, што яго бачылі... І цяпер зноў ён баяўся за яго, хоць і не гаварыў нічога.

— Пайду я за ім памаленьку, Марыя... Прапаў ён недзе, мо' што нядобра з ім?

— Ды ты як? Сэрца ж тваё...

— Добра, Марыя, добра... Я памаленьку...

— Ну, глядзі, Саша, глядзі... А мо' ён і сам зараз прыдзе?

— Не, Марыя, пайду я. Ужо дзевятнаццаць, а яго няма...

— А мне, Саша, гаворыць нешта, што ён сёння не прыдзе да нас...

— Ну, вось, гэта ж немагчыма!..

— Старыя мы, Саша, і нікому не патрэбныя. Няўжо ж яму з намі ў дзень такі сядзець захочацца?..

— Сказала, што знала!.. Старыя! Справа не ў старасці, а ў чалавечнасці... Вось, пайду, і ён прыдзе...

— А мо' ён не хоча, а ты прыцягнеш?.. Тады не прышоў...

— Гэта было тады, а гэта цяпер. Ну, ты не бунтуй мяне, Марыя, не бунтуй... я пайшоў...

Ліцэй быў недалёка, на суседняй вуліцы. Высокі, многапавярховы гмах, доўгія калідоры, шырокія лесвіцы. Прафесару цяжка ісці; яго палкаляска стукае голасна ў цішы калідора: стук-стук стук-стук... Навокал ні жывой душы; толькі ў канцы калідора, на лесвіцы чуткі галасы. І Лёня там! Яго голас ён пазнае заўсёды! Прафесар ажывіўся, заспяшаўся. Часцей застукала ляска, але, калі ён дайшоў да лесвіцы, нікога ўжо там не было. Яны былі на першым паверсе.

— Лёня! — сказаў голасна ён. — Лёня! Чуеш?...

Ён з цяжкасцю дыхаў. Нешта цяжкае лягло раптам на грудзі. Прафесар закашляў і, ідучы ўніз, зноў гаварыў:

(Працяг на стар. 4)

Алесь Барскі

З цыкла „Карэнні кахання“

Будзь маёй ты дзяўчына трывогай
Не хачу я спакою ні цішы
болем сэрца маё ты наведай
і пайду за табою дарогай
і пайду за табою я следам
па зялёных далінах і ўзвышшах
як захочаш на мне абапрэшся
як запрагнеш з мяне ты нап'ешся
буду вернай тваёй я падмогай
калі станеш маёй ты трывогай.

2

Давай у дом каханне занясем
досыць яму квітнець у лузе
няхай даспее пад страхою
і ў плод абернецца карысны
такая логіка жыцця
ад бесклапоцця да заботы
ёсць час квітнення
і час плоду
і час жніва
пара забавы
пара працы
жыццё ты падало
з даверам рукі нам
і вер што мы цябе не абяcславім
і не асмешым
і ва ўласцівым часе ўсё мы зробім
і дачакаемся аж шчасце закалосіць.

3

Час прыйсця каханай
ёсць часам трывогі
як мора ў час прыліву
хвіліны чакання
хвіліны жадання
я добра іх знаю
як месяц над краем
заломіць далоні
ты грудзі у поле прыносіш
і косы кладзеш між калоссе
і поўнае прагі узлонне.

4

Пойдзем каханая у шэры дождж
замочымся
заветрымся
і завясеннімся
застынем над ракой
як статуі як помнік
пазбаўлены сімволік і падтэкстаў
помнік што абазначае
выключна нашае каханне.

5

Мы дарогу свайго кахання
закруглім у кола
і будзем ісці па ім безупынна
каб не дайсці да канца і краю
і так ашукаем суровасць натуры.

6

Колькі ж раз мы на зямлю упалі
і забыліся аб цэлым свеце
і блыталіся у шчасці
нібы пчолы ў вонным квецці
не саромімся і не баімся
выйсці крыкнуць
гляньце людзі
на зямлі мы шчасце распасцерлі
бо зямля яго не брудзіць.

7

У табе ёсць святло
што вабіць мяне як маяк
вандроўцаў у моры
і пашырае багаты свет
і душу адкрывае насцеж
і у лесе грудзей запаляе агні
калі адыходзіш у даль
аддаляецца пушча і луг
і сонца паважна гасне
у табе ёсць святло
ад яго пачынаю квітнець
як згасне завяну.

8

Іду ў каханне без аглядкі
перасцярог я не баюся
ці ж варта сэрца паіць страхам
пры уваходзе у святыню
а нават каб было турмою
у ёй ахвотна зачынюся.

9

Ты як зямля
з табой шчасці і клопаты
любіш уласнасць
без яе не квітнееш
і таму ва ўладанне
бяру тваё цела
і не баюся мянушкі «уласнік»
цяжарнасць і плод усё апраўдаюць.

Сельская гаспадарка без таямніц

Дзе мяжа?

Часта ставіцца рытарычнае пытанне: ці ўжо апошняе слова, абсалютны рэкорд ці нельга перакрочыць ужо гэты бар'ер? Здаецца, што ніхто ўжо не зможа паправіць вынікаў. А аднак... так бывае ў спорце, так і ў сельскай гаспадарцы.

Перад вайною ў нашым ваяводстве збіралі па 7—9 ц зерня з гектара. Найбольшы сярэдні ўраджай пасля вайны склаў 15.3 ц (не ўлічваючы сёлета, бо яшчэ няма ўсіх дадзеных). Значыць можна сказаць, што мы дабіліся значнага павышэння ўраджаяў. Але адначасова ведаем, што селянін Часлаў Шыпулеўскі з в. Альшынка сабраў больш 50 ц пшаніцы з гектара. У параўнанні з сярэднімі ваяводскімі гэта сапраўды рэкордны ўраджай. Але што значаць гэтыя 50 ц у параўнанні са 100 ц пшаніцы з гектара, як збіраюць на добрых глебах у Югаславіі! Некаторыя югаслаўскія гаспадары збіраюць і больш як па 100 ц з га. Усё гэта гаворыць аб неабмежаваных магчымасцях павелічэння прадукцыі. Тут таксама ёсць свае граніцы, але яны змяняюцца, таксама, як у спорце, дзе папраўляюцца рэкорды, якія часта трымаліся дзесяткамі год.

Збор зерня займае ў нас перадавую пазіцыю. На гэта ёсць некалькі прычын. Збожжа займае найбольшую плошчу, найбольш у нас лёгкіх глеб, пясчаных, на якіх найлепш удаецца гэтая культура, адпаведны клімат, вялікія традыцыі і ўменне, не хапае яшчэ такой колькасці сродкаў прадукцыі (напр., мінеральнага ўгнаення), якая дазволіла б нам вырошчваць больш выбрэдныя расліны. Апрача таго, ураджайнасць яшчэ даволі нізкая, пашыраецца жывёлагадоўля, а разам з тым расце і запатрабаванне на збожжа ў якасці кармоў, многія гаспадаркі адчуваюць недахоп рабочых рук, што спрыяе вырошчванню раслін, не патрабуючых вялікага ўкладу ручной працы. Дадатковы плюс — механізацыя, якая ахоплівае галоўным чынам вырошчванне і збор збожжавых (сеялкі, жняяркі, малацілкі).

У такім становішчы апошнія пастановы аб пашырэнні кантрактацыі збожжа і лепшай аплаты маюць велізарнае значэнне для беластоцкіх сялян. У будучым годзе прададзім дзяржаве 62.5 тон закантрактаванага жыта з плошчы 49 тыс га. Згодна з нашымі кліматычна-глебавымі ўмовамі галоўную пазіцыю займе жыта. Яго ўжо ў гэтым годзе закантрактуем 27 тыс. га.

Кантрактацыя жыта, пшаніцы, ячменю і аўса будзе павялічвацца і ў далейшыя гады. Такім чынам хочам значна павялічыць скуп збожжа, а разам з тым і паступова зменшыць імпарт. Сяляне, апрача выгадных цэн (пшаніца 400 зл. за цэнтнер, жыта — 300 зл.), маюць загарантаваную дастаўку патрэбных сродкаў прадукцыі, з якіх найважнейшыя — мінеральныя ўгнаенні.

Кантрактацыя ўжо пачалася. Найбольш збожжа плануецца кантрактаваць у паўднёва - ўсходняй частцы ваяводства: у Высокамазавецкім, Бельскім і [illegible] паветах.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

Ляўкоўскае багацце

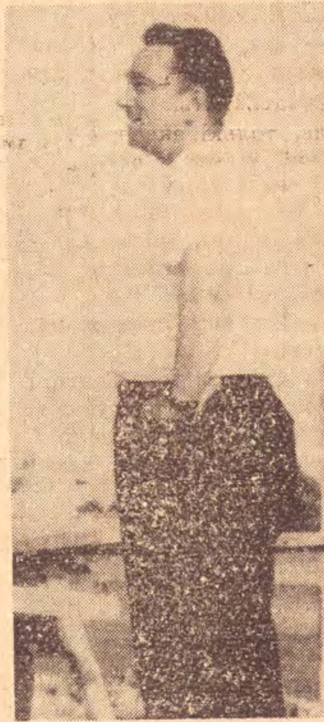
(Працяг са стар. 1)

цэлыя горы глінястай зямлі, пакуль што не прыгоднай для будаўнічых. Значыць, трэба яе недзе вывозіць. А гэтага праект не прадбачвае, дык і на гэта няма грошай. З грашыма ўвогуле тут небагата. Пачаткова згодна з праектам планавалася прызначыць на будову ў гэтым годзе звыш 10-ці мільёнаў злотых. На жаль, гэтая сума з волі вышэйшых улад скурчылася да сумы 4-х мільёнаў злотых. Столькі кіраўнік будовы Васіль Шкаленнік мае права выдаць у гэтым годзе.

Ляўкоўскі керамічны завод будзе апошнім словам тэхнікі ў гэтай галіне прадукцыі. Ва ўсіх цяжкіх працах людзей выручаць машыны. Патрэбны будуць высокай якасці спецыялісты. Ужо сёлета некалькі выпускнікоў ляўкоўскай пачатковай школы пайшло вывучаць прафесію майстраў керамічнай прадукцыі. Вернуцца яны назад, каб узначаліць калектывы паасобных цэхаў завода. Прадбачваецца, што на заводзе пастаянны заработак знойдзе звыш 100 чалавек. Будуюць яго таксама ў асноўным мясцовыя сяляне. Гэта карэнна зменіць жыццё навакольных вёсак. У Новым і Старым Ляўкове ўжо цяпер наглядаецца вялікі рух. Перш за ўсё будуюць тут дарогу. Спалучыць яна завод са станцыяй Нараўка. Ад завода на станцыю безупынна імчацца машыны, а машыны патрабуюць цвёрдай і гладкай дарогі.

Бескарысная дагэтуль гліна для многіх ляўкоўцаў і іх суседзяў станецца асновай дабрабыту. Будзе таксама ўздзейнічаць і на развіццё сельскіх гаспадарак у мясцовых сялян.

В. РУДЧЫК
Фота аўтара

Кіраўніком будовы ляўкоўскага завода з'яўляецца тутэйшы зямляк Васіль Шкаленнік.

У Старым і Новым Ляўкове ўжо цяпер наглядаецца вялікі рух. Перш за ўсё будуецца цвёрдую дарогу. Яе кошт — 5 мільёнаў злотых.

На паўднёва-ўсходняй Сакольшчыне

Доўгія, вузкія палоскі, разоры і межы, хмызнякі, пяскі, горкі і ўзгоркі — вось характэрныя рысы Сакольшчыны. Тут няма раўнінных месц, аколіц. Тут адлеглай за некалькі кіламетраў вёскі амаль не ўбачыш. Заўсёды яны за гарою. Асабліва характэрнае гэта для паўднёва - ўсходняй часткі павета, на якім знаходзіцца пяць грамад — Шудзялава, Крынкі, Сакалда, Гураны і Гурка. Вёскі з гэтых грамад моцна адсталыя. Сельскагаспадарчыя дасягненні тут значна ніжэйшыя, чым у іншых аколіцах павета. Тут таксама найбольш гаспадарак эканамічна занядбаных і апушчаных. Вельмі ж многа ёсць такіх, на якіх няма каму працаваць. Моладзь пайшла ў гарады, а старэйшым бацькам не справіцца з вялікімі патрэбамі рабочай сілы. Сельскагаспадарчыя гурткі са сваёй тэхнікай не заўсёды могуць аблегчыць працу гаспадароў на некалькіметравых (шырынёю) палосках. Няма што на іх рабіць трактарам або іншым вялікім сельскагаспадарчым машынам. І таму іх нямнога. На 51 вёску ёсць тут толькі 12 сельгасгурткоў, якія маюць 6 малацільных агрэгатаў і 12 конных сеўнікаў. А ў Сакольскім павеце зараз працуе 150 сельгасгурткоў, якія валодаюць 98 трактарамі і ўсімі патрэбнымі да іх машынамі: 112 малацільных агрэгатаў, 270 сеўнікаў і г.д. Як бачым — розніца вялікая.

Будова сіласных ям таксама тут слаба развіваецца. У бягучым годзе да 30-га жніўня ў павеце пабудавана 305 сіласных ям. А трэба ўспомніць, што грамады Гураны, Крынкі, Шудзялава, Гурка і Сакалда, якія займаюць большую частку тэрыторыі павета, пабудавалі толькі 16 сіласаў.

Апошнім часам павятовыя ўлады жыхарам гэтага раёна прыходзяць са спецыяльнай дапамогай. Уладжана ўжо праблема камунікацыйнай сувязі Крынак з грамадою Гурка. Запланавана, што ў 1966 годзе ўся грамада Сакалда, а таксама некаторыя вёскі грамады Шудзялава, будуць электрыфікаваны. Пабудавана ўжо прыгожую агранамоўку з ветэрынарным пунктам у Крынках, а таксама распачата камасацыя зямлі ў Піражках, Астраўку, Юраўлянах, Азерскіх і Крынках, а ў хуткім часе адбудзецца падзел на каленіі вёсак: Гураны, Паўночны Востраў, Паўднёвы Востраў, Новы Востраў, Лішчаная, Крушыняны, Саннікі, Азяраны і іншых вёсак.

Распачата ўжо меліярацыя і загаспадароўванне сенажацяў у даліне рэчак Слоя, Нетупа. Гэтым самым рэгулююцца водныя адносіны ў сярэдняй і ніжняй частцы рэчкі Сакалда.

Ідуць намаганні аб стварэнні ветэрынарнага пункта ў Сакалдзе. Гэта зноў у сваю чаргу будзе мець вялікае значэнне ў галіне ветэрынарнай дапамогі і апекі над усім пагалоўем жывёлы тутэйшага раёна.

Як бачым ужо з гэтых далёка няпоўных прыкладаў, што многа робіцца ў тым напрамку, каб паўднёва-ўсходняя частка Сакольшчыны ў хуткім часе даганіла паўночна - заходнія раёны павета. (мх)

Каштаны цвітуць

(Працяг са стар. 3)

— Лёня, Лёня!... Пачакай! Пачакай, сынок!...

Але той не чуў; ён смяяўся і голасна гаварыў — расказваў нешта сябрам. Яны выйшлі, пайшлі да брамы. І Лёня з імі. Пайшлі проста, не затрымоўваючыся...

І зноў, адчакаўшы, пайшоў прафесар сам дамоў. Ён ледзь узышоў на свой трэці паверх; прыйшлося адпачываць некалькі разоў. Балела, калола сэрца. Як ніколі дагэтуль. Ён ведаў, гэта набліжаўся канец усяго...

Марыя, з цвітучым каштанам у руцэ, адкрыла яму дзверы. Радасная, прыветлівая ўсмешка знікла з яе твару, каштан выпаў з рук...

— Ты сам? Зноў сам...

А ён, спакойна ўвайшоў, трымаючыся за грудзі, і сказаў:

— Ты, Марыя, доктара мне... Мне кепска... Пазвані к доктару...

СЫМОН РАМАНЬЧУК

Хто лепшы?

Сакольскія і Бельскія дзеці (маю на ўвазе дзяцей усяго павета) жнівень месяц, апошні радасны месяц канікул, адзначылі не толькі гульнямі. Яны былі першымі і ў думках аб школе. У чым гэта праявілася? У тым, што школьныя дзеці гэтых двух паветаў у жніўні занялі І і ІІІ месца ў зборы на будову школ Тысячагоддзя. ІІ месца занялі дзеці з павета Высокамазавецкага. (вл)

Свядомае мацярынства

Ваяводскае праўленне Таварыства свядомага мацярынства прыступіла да агульнакраёвай акцыі: шырэйшага ўсведамлення аб прафілактыцы цяжарнасці. Акцыя будзе працягвацца год часу. Асаблівую ўвагу звернецца на вёску. Для цікавасці падамо, што ў нашых гарадах натуральны прырост цяпер моцна спаў і знаходзіцца ў граніцах нормы (норму акрэсліваюць вучоныя беручы пад увагу запатрабаванне на людзей, эканамічную сітуацыю і т.п.), але наша вёска ў далейшым родзіць замнога і з-за яе Польшча мае адзін з найвышэйшых натуральных прыростаў у свеце.

Справа ў тым, каб дзеці радзіліся тады, калі бацькам патрэбны, калі іх хочуць і калі могуць ім забяспечыць усё, што патрабуе ад бацькоў наша сучасная цывілізацыя.

Да акцыі ўсведамлення будуць прыцягвацца ўсе працаўнікі службы здароўя, лекары ўсіх спецыяльнасцей. Яны пры кожнай нагодзе павінны павучаць жанчын аб спосабах прадухілення цяжарнасці. (вл)

БАЛІЦЬ ГАЛАВА

Зіна Б. звяртаецца за парадаю: «Ужо даўжэйшы час я хварэю. У мяне бесперапынна баліць галава. Парай мне, Аксіння, што рабіць, каб галава перастала балець?»

Адказваю: Боль галавы не з'яўляецца хваробаю. Але можа быць сігналам, што ў арганізме не ўсё ў парадку. Толькі на боль галавы, які з'яўляецца час ад часу, можа памагчы таблетка з крыжыкам, даўжэйшы шпацыр, зімны кампрэс на галаву, мачэнне ног у цёплай вадзе, або адпачынак на працягу гадзіны ў цёмным пакоі. Але на боль галавы, які ўтрымоўваецца ў Вас, Зіна, пастаянна, ёсць толькі адзін спосаб — візіт у доктара. Ён знойдзе прычыну галаўнога болю і запіша Вам адпаведнае лякарства.

НЕКАЛЬКІ ПАРАД

Рыбу лягчэй пачысціць з лускі, калі пакладзем яе на хвілінку ў гарачую ваду.

*

Плямы ад нікаціну на пальцах і пазногцях найлягчэй ліквідаваць сумессю 3% раствора перакісу (woda utleniona) і аміяку (нашатыру).

*

На масленай (алейнай) фарбе не зробіцца шкарлупінка, калі перахоўваць яе будзем у бляшанцы адвернутай дном уверх.

Аксіння

ЗОРКА
ДАДАТАК «НІВЫ» ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ
№ 40 (401) 3 кастрычніка 1965 г.

АСЕННІЯ ПАЖАРЫ

Дзіўныя пажары запаліла восень —
Полымем вясёлым лісце занялося.
Запалалі клёны, дуб стары шугае,
Між галля вавёрка факелам мільгае.
На паляне дымна — ды не дым віецца:
Тумановы засціл разматае вецер.
А вялізны жоўты грыб стаіць у бляску —
Быццам бег пажарнік і згубіў тут каску.

АНАСТАС СТАЯНАЎ

П. РУНЕЦ

ПАС-ТУШ-КІ

Лёня толькі што прачнуўся, калі да яго зайшоў Міша Хадун. Ён падышоў да ложка і, сцягнуўшы з сябра коўдру, сказаў:

— Уставай, пойдзем пасвіць цялят. Па дарозе хлопцы гукнулі яшчэ Васю Кудлача.

Апоўдні пастушкі падагналі статак да лесу, расклалі агонь, спяклі скваркі і папалуднавалі. Раптам Лёня падняўся, пляснуў рукою па лбе і сказаў:

— Хлопцы, вы пабудзьце адны, а я схаджу выражу арэхавае вудзільна.

— Схадзі, толькі не бауся, — дазволіў Міша, які быў у іх нібы за старшага.

Лёня дастаў з торбачкі ножык і знік у кустах. Не прайшло і дзесяці хвілін, як ён вярнуўся бледны, узрушаны.

— Хлопцы, я знайшоў воўчае логава, — выгукнуў ён, цяжка сапучы.

Сябры паўскаквалі з зямлі.

Адагнаўшы цялят ад лесу, Міша і Вася ўзялі па ладнаму суку і рушылі за Лёнькам. Неўзабаве яны падышлі да невялікага круглага балотца. Крыху далей, на грудку, каля зарасніку арэшніку, пад тоўстым яловым вываратнем хлопчыкі ўбачылі воўчае логава, а ў ім — трох маленькіх рудых ваўчанят.

— Вось гэта знаходка! — усклікнуў Васька, размахваючы сасновым сукам. — Што мы будзем рабіць з імі?

— З ваўкамі адна размова — галавою аб пень, — рашуча сказаў Міша.

— Гэта зрабіць няцяжка, — заўважыў Лёня, але што будзе, калі наляціць ваўчыца? Яна нас паразрывае.

Хлопчыкі мімаволі азірнуліся.

— Хлопцы, паслухайце, што я надумаўся, — раптам сказаў Лёня. — Давайце пакладзём ваўчанят у кошык і павесім на дрэва.

— Правільна! — згадзіўся Міша.

— Вось паскача ваўчыца... Толькі хутчэй!..

Васька збегаў да вогнішча і прынёс кошык. Хлопчыкі паклалі ў яго ваўчанят, а каб яны не павыкідаліся, абвязалі кошык торбай. Лёня ўлез на высокую яліну і павесіў яго ля самай верхавіны.

Калі ўвечары хлопцы гналі цялят дадому, Міша папярэдзіў сяброў, каб яны нікому не расказвалі пра ваўчанят.

Дома Лёня павячэраў і лёг спаць. Спаў моцна, як забіты, і прачнуўся толькі пад раніцу, пачуўшы галасы бацькоў.

— Антон! Антон! Ды прачніся ты! Паслухай, што робіцца ў лесе, — гаварыла маці.

Бацька злез з пасцелі, падышоў да акна.

— Ваўкі выюць.

На другую ноч паўтарылася тое самае.

Па вёсцы папаўзлі розныя чуткі. Адны казалі, што ваўкі выюць на пажар, другія — што на хаўтуры. Нарэшце мужчынам надакучыла слухаць розныя плёткі і папрокі жанчын, і яны парашылі наладзіць аблаву. Сабраліся ўсе, у каго былі паляўнічыя стрэльбы, і на чале з леснікам Іванам Губічам рушылі ў лес. У час аблавы яны забілі двух старых ваўкоў і ваўчыцу. Калі звяроў прывезлі ў вёску, паглядзець на іх сышліся амаль усе аднавяскоўцы.

Міша адвёў убок сяброў і сказаў:

— Бачылі, якая ваўчыца? Каб наляцела, мала нам не было б. Але цяпер яна мёртвая, і баяцца няма чаго. Давайце сходзім і паглядзім, што з ваўчанятамі.

Калі яны падышлі да знаёмай яліны, то ўбачылі даволі дзіўны малюнак. На дрэве кара, як дастаць рукой, была абадрана воўчымі лапамі. Уся трава навокал была перамешана з зямлёй.

Лёня спрытна ўзабраўся на яліну, зняў кошык і хутка спусціўся ўніз. Калі ён адвязаў торбу, ваўчаняты заварушыліся і пачалі вішчаць. Бач, якія жывучыя! Але не паспелі хлопцы як след разгледзець іх, як ззаду пачуліся крокі. Сябры спалохана азірнуліся. Да іх падыходзіў ляснік Іван Губіч.

— Так, так. Значыць гэта ваша работа, — нараспеў гаварыць ён, паказваючы на кошык. — Калі гаварыць праўду, я адразу здагадаўся, што гэта справа дзяцей. Дарослыя так рабіць не будуць. Але хто гэта зрабіў, я не ведаў і рашыў падпільнаваць. Калі-небудзь, думаю, хлопцы прыйдуць паглядзець, што сталася з ваўчанятамі. Так яно і выйшла. Дык вось што, даражэнькія, бярыце свае трафеі і пойдзем у грамадскую раду.

Апусціўшы галовы, хлопцы папляліся за леснікам.

Толькі яны выйшлі з лесу, як убачылі, што насустрач ім коціць на веласіпедзе сам старшыня. Ён пад'ехаў.

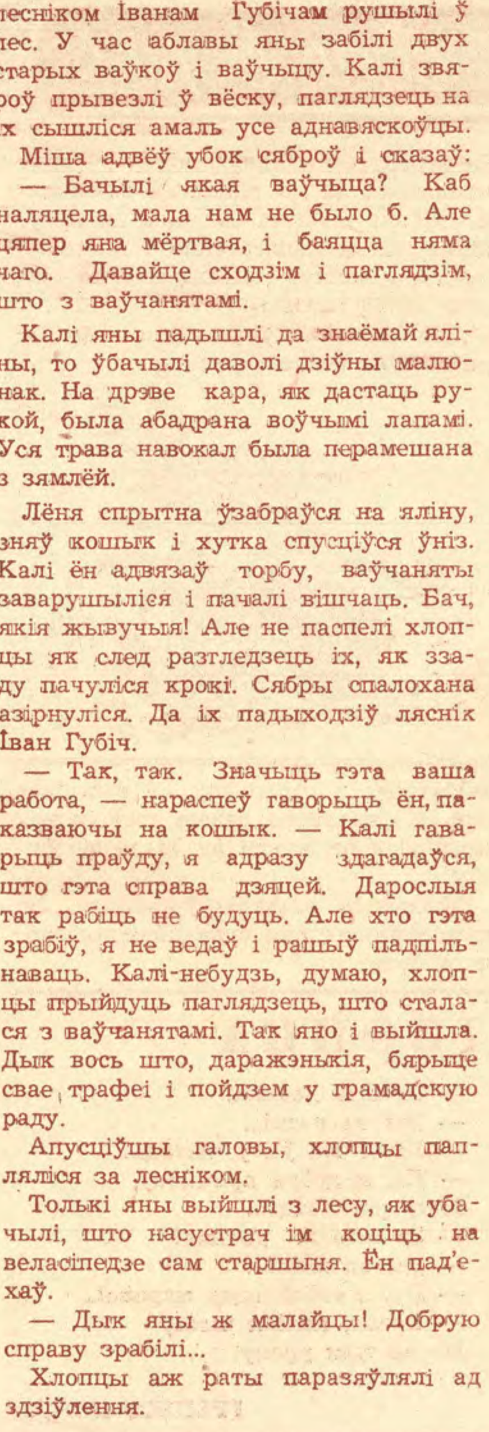
— Дык яны ж малайцы! Добрую справу зрабілі...

Хлопцы аж раты паразяўлялі ад здзіўлення.

— Што ж тут добрага? — нясмела спытаў Міша.

— Як што? Вы ж, можна сказаць, шэсць ваўкоў знішчылі. Шэсць лютых драпежнікаў.

Хлопцы ледзь не заскакалі ад радасці. Ды яно і не дзіва! Як тут было не скакаць, калі справа павярнулася так шчаслівa.

А★Д★Г★А★Д★А★Н★К★А

Тут намалявана шмат прадметаў, назвы якіх пачынаюцца з літары «В». Колькі такіх слоў?

КОЛЬКІ ГОД УНУКУ?

Хлопчык спытаў бабулю:
— Колькі год вашаму ўнуку?
Бабуля адказала:
— Яму столькі месяцаў, колькі мне год.
— А колькі вам год?
— Нам з унукам разам 65 год.
А колькі год унуку, вылічы сам.

МЕТАГРАМА

Днём і ноччу я бягу
Праз лугі, лясы, паляны,
А заменіш «А» на «У» —
Часткай цела твайго стану.

ВЫПАДАК У ЗААПАРКУ

Адрас рэдакцыі: Białystok, ul. Wesołowskiego 1 „Zorka" BZGraf. — C-3

Усё праз Джона

Я прыйшоў са школы і нерашуча падаў тату запіску.

— Нарабіў ужо што-небудзь? — захваляваўся ён.

— Я... нічога...

— Нічога? З-за нічога не выклікаюць у школу. Прыйдзецца за цябе ўзяцца.

Я прылёг на канапу, але не спалася. Усё дакучала думка: навошта я прыдумаў пра Джона Брауна!

А было гэта так. Я прыйшоў у школу, калі да званка заставалася яшчэ мінут пятнаццаць. Мой сусед па парце ўжо быў у класе. Паклаў я кнігі, спытаў:

— Чуў пра Джона Брауна?

— Не. А хто гэта?

— Сілач! Не верыш? Эх ты. Я ўчора чытаў пра яго ў газеце. Ну, прачытаў і сам рашыў заняцца трэніроўкай, каб быць моцным. Лёг на падлогу і кажу сястры Лідзе: «Станавіся на жывот». Яна спачатку адмаўлялася, а потым стала. І я ўтрымаў яе. Во!

— Ні за што не паверу, — рашуча матнуў галавой Жора.

— Гэта ты б не ўтрымаў. А я ўтрымаў.

— Хочаш, я стану каля сценкі, а ты разбяжышся і галавой стукнеш мне ў жывот. І пабачыш: нават не пахіснуся.

— А можа лепш нагой? — нясмела запытаў Жора.

— Нагой? Не, галавой.

Я стаў ля сценкі, а Жора адышоўся крокаў на пяць і спытаў:

— Хопіць?

— Як хочаш, — абыякава адказаў я.

Жора крыху прыгнуўся, узяў разгон і... Я не вытрымаў і ад страху маланкай сігануў убок, а Жора ўрэзаўся галавой у сцяну.

У гэты час у клас увайшоў дырэктар школы. І вось вынік: выклікаюць тату. І ўсё праз Джона.

ВАЛОДЗЯ СТРУМІЛА

Аўтамат

Мікола Верхагляд
Ад радасці аж скача:
Пачуў, што аўтамат
Рашае сам задачы.

Нядоўга быў ён рад,
Засумаваў глыбока:
«Чаму няма прылад
Каб рыхтавалі ўрокі?»

СЯМЁН ПАЦЁМКІН

Паляўнічая байка

Народны жарт

Жыў-быў храбры паляўнічы Аніська. І было ў яго тры сыны, таксама паляўнічыя. І было ў яго чатыры сабакі, таксама паляўнічыя.

Дачуўся аднаго разу храбры паляўнічы Аніська, што ў суседнім лесе шмат рознага звяр'я. Сабраўся ён з сынамі, па торбе з харчамі ўзялі, сабак паклікалі ды пайшлі ў той лес.

Пакуль прыйшлі — сцямнела. Расклалі агонь, пачалі вячэру гатаваць. Згатавалі, селі, ядуць. Прыходзіць сівенькі дзядок.

— Добры вечар, стральцы-малайцы! Хлеб - соль вам!

— Дзякуем, дзядуля! Садзіся з намі вячэраць!

Сеў дзядок і як бачыш усю вячэру з'еў.

— Ці няма ў вас яшчэ чаго? — пытаецца. — Вельмі ж я галодны.

— Аддай, бацька, дзяду сваю торбу, — кажуць сыны.

З'еў дзядок бацькаву торбу, яшчэ просіць.

— Цяпер ты аддавай, — кажуць да старэйшага сына.

З'еў дзядок торбу старэйшага сына — мала. З'еў торбы сярэдняга і малодшага — таксама не наеўся.

— Бацька, — кажуць сыны, — аддай яму сабаку!

З'еў дзядок і сабаку — мала!

— Давайце другога — а то вас саміх паем! — ужо не просіць дзядок, а грозіць.

Аддалі другога, і трэцяга, і чацвёртага: не наеўся дзядок!

Прыйшла чарга да сыноў.

З'еў дзядок і сыноў.

Дайшла чарга да бацькі.

Тут едзе чалавек па дарозе. Храбры паляўнічы Аніська ўхапіўся за колы ды як крыкне:

— Ратуй мяне, чалавеча!

А жонка яму кулаком пад бок:

— Чаго крычыш на ўсю хату?!

Прачнуўся храбры паляўнічы Аніська, бачыць — ляжыць ён на ложку ў сваёй хаце, сыны на палацях храпуць, а сабакі пад сталом спяць. І нідзе ніякага дзядка не відаць.

Пазнаёмімся

Дарагая «Зорачка»!

Пазнаём нас з сябрамі і сяброўкамі з іншых вёсак. Мы ў гэтым годзе скончылі пачатковую школу. Любім спяваць песні. На кожнае пісьмо адпішам. **Вера і Зіна Тэрэбун, вёска Стоўбцы, пошта Клюковічы, пав. Сямяцічы.**

Палюбляй свае веды

ПАВУК - ПТУШКАЕД

На поўдні Індакітайскага паўвострава, у краінах Паўднёвай Амерыкі і на востраве Ява жывуць павукі-птушкаеды. Гэта самыя буйныя павукі, дасягаючыя даўжыні 10—12 см. Цела іх пакрыта цвёрдымі доўгімі валасамі. Яны маюць па 6—8 вачэй. Птушкаеды — начная жывёла. Удзень яны спяць, забіўшыся ўглыб сваіх сетак, а з надыходам змроку выходзяць на паляванне. У павуціннне птушкаедаў трапляюць не толькі насякомыя, але і дробныя птушкі, яшчаркі і жабы. Павуціннне ў некаторых птушкаедаў такое моцнае, што вытрымлівае груз да 300 грамаў.

Цікава, што робячы павуціннне, птушкаед абавязкова адводзіць ад яе берага «сігнальную нітку», прычапляючы яе да адной са сваіх лапак. Калі здабыча садзіцца на павуціннне, нітка нацягваецца і цягне павука за лапку, паведамляючы яго, што «абед гатовы».

Для чалавека ўкус птушкаеда балючы, але не небяспечны.

СМЕХ У ЗЯРНЯТАХ

Ці можа смех расці на галінках? На Бліжнім Усходзе растуць расліны, якія завуцца «кветкамі смеху». Плады кветак — чорныя зярняткі велічынёй з гарошыну — выклікаюць у чалавека даволі падоўжаны прыпадак весялосці ад 30 да 50 хвілін.

Мясцовыя жыхары ўжываюць гэтыя зярняты для супакойвання зубнога болю.

ЗА ШТО ДВОЙКА

— За што двойка?
— Ды за казкі...
— Што? Не ўмеў чытаць?
— Не, я добра прачытаў,
Магу расказаць...
— За што ж двойка?
— Ды за казкі...
— Ну, з табой адна марока!..
— Браце, калі я чытаў
Не на тым уроку.

ГРЫЦКО БОЙКА

Для самых маленькіх

Жэўжык

Скача на пальцы сцяжынкай дахаты —
качкі набок.
Хітрыя чорныя вачаняты,
белы чубок.

Вузай чмялінай прапах, непаседа,
сіняй расой.
Помніць прыгоды дзеда Міхеда,
п'е сырадой.

Бабка, вылазь са сляпога запечка,
глянь, на вушак:
змералі ўнука — зверху засечка,
сённяшні знак.

Бабка змахнула слязу ля парога —
кроплю турбот:
— Толькі на два сантыметры нябога
вырас за год...

Смешная, добрая, любая ласка,
хатні дазор.
Ведаю: вырасце — гэта не казка —
хлопчык да зор.

АНАТОЛЬ ВЯЛЮГІН

Пра Гаўрылу і чарніла

— Што рабіць? — спытаў
Гаўрыла, —
Я глынуў крыху чарніла...
— Праглыні і прамакатку
І — канец турботам, братка!..

Рэдка ў публікацыях, а нават і на канферэнцыях і нарадах гаворыцца аб вельмі важнай функцыі ў школе — школьным сторажы. Налічваецца іх больш як школ. Гэта людзі зжытыя са школаю, часта называюць іх «ходзячымі хронікамі» школ, якія памятаюць розныя цікавыя і нецікавыя перамены. Многія з іх пачалі працаваць нядаўна. Школьныя старажы на вёсках трактуюць сваю працу як дадатковы заработак, таму што аплачваюць іх рычалтам. Там, дзе школы большыя, гэта нармальныя штатныя працаўнікі.

А ўсё ж людзі гэтыя, як школьныя працаўнікі, адыгрываюць велізарную выхаваўчую ролю. А вось прывядзем прыклады. Дзеці на вёсцы прыходзяць рана ў школы (нават у 7 гадзін раніцы). Іх тут сустракае школьны стораж і прабывае з імі да таго часу, пакуль прыдуць настаўнікі. Найчасцей стораж апякуецца дзяцьмі прыходзячымі на другую змену. А як жа ж часта бывае так, што Коля ці Сеня звяртаюцца да стоража з жалем, што іх Мікалай набіў, або што Ірцы ўкралі аўтаручку і т.д.

Усё гэта справы выхаваўчыя. Часам дзіця не аб усім скажа настаўніку, а школьнаму сторажу дык адкрывае свае тайны. І ўрэшце гаспадарчыя справы. Некаторыя кіраўнікі школ старажоў проста і называюць сваімі намеснікамі ў гаспадарчых справах.

Школьны стораж — гэта прафесія. Прафесія, якую не кожны можа выконваць. Па-мойму, старажам павінен быць перад усім такі чалавек, які мае добрую душу і суадносіны да дзіцяці, і часта нават не лічыцца з гадзінамі сваёй працы. Вось, напрыклад, такі, як школьны стораж у Кожыне — І. Трафімюк. Свае абавязкі выконвае ён нядаўна. Розныя перад ім былі старажы, адны хацелі поўнасцю выконваць ролю кіраўніка школы, другія зусім школай не цікавіліся. Дзеля

ШКОЛЬНЫ СТОРАЖ

гэтага школа ў Кожыне выглядала неахайнай. Дзядзька Іван пачаў выконваць свае абавязкі ад таго, што наладзіў дзверы, якія не зачыняліся, дарабіў клямкі, дапасаваў вокны, замураваў парапеты вокан. Калі прыйшлося паліць печкі, аказалася, што дым комінам не хоча ісці. Школьны стораж і на гэта знайшоў раду. Калі пайшлі дажджы і пачаў працякаць дах, аб гэтым не трэба было гаварыць дзядзьку Івану, сам яго адрамантаваў.

Іменна, школам трэба больш старажоў, якія будуць ведаць, што там рабіць. Школьны стораж мае надта многа абавязкаў, апрача замятання, а яны акрэслены правіламі школьнага стоража, якія выдала Міністэрства асветы. Многія з іх гэтых правілаў не ведаюць, і гэта дрэнна. Па-мойму, гэтым людзям у грамадскіх цэнтрах трэба было б арганізаваць нейкія курса-канферэнцыі, арганізатарамі якіх павінны быць ГРН-ы, як працадаўцы іх. Хаця б, напрыклад, справа старажоўскіх мундзіраў. Правілы дакладна акрэсліваюць, калі стораж мае права атрымаць адзенне. Але не заўсёды яго атрымоўвае. Асветныя ўлады ў многіх выпадках замоўчваюць гэтую справу. У ГРН-ах пры надзеле ўзнагарод, Тут можна было б добра пазнаёміць так з правіламі стоража, як і з многімі справамі жыцця школы. Адначасова старшыня ці сакратар ГРН мог бы паказаць, хто з іх добра выконвае працу, а хто і ў чым яе занядбоўвае. Адначасова старажы мелі б магчымасць выказаць свае думкі на тэму ўмоў працы, і не толькі. якія налічваецца ад асабовага фонду зарплаты, амаль ніколі не бяруць пад увагу школьных старажоў, хаця правы ў іх аднолькавыя з працаўнікамі ГРН. Многа слоў можна напісаць аб абыякавых персанальных актах гэтых людзей, што потым дрэнна адбіваецца, напрыклад, пры падліку выслугі гадоў або да абліччэння пенсіі.

Адным словам ёсць многа спраў, якія пасля абсуджэння былі б карыснымі ў школе і старажам. Справай курса-канферэнцый павінны заняцца беспасрэдна ГРН-ы. А змогуць яны гэта зрабіць толькі пры фаховай дапамозе школьнай адміністрацыі ў Павятовых аддзелах асветы.

А. КАРПЮК

Школьны стораж І. Трафімюк праводзіць штодзённую касметыку школьнага пляца.

Гісторыя нажыва

Пры ахвотнай згодзе Куратарыума Беластоцкі Музей уваходзіць у школы. Як? Музей мае шмат усялякіх экспанатаў, якімі запоўнены склады. А школы на ўроках гісторыі, геаграфіі вучацца пра часы, з якіх экспанаты паходзяць. Ці ж не карысна спалучыць гэтыя дзве рэчы: інфармацыю, якую падае падручнік і экспанат, які можна ўбачыць вачыма. Напэўна гісторыя, выкладаная такім спосабам лепш засядзе ў галаве. Таму Музей будзе пазычаць школам свае экспанаты. Гэта, пакуль, толькі эксперымент, які аднак, верым, здасць паспяхова экзамен. Музейныя экспанаты тады будзе можна пазычыць кожнай школе нават у самай далёкай вёсцы. (вл)

Першая беларуская друкаваная кніга «Біблія руска» — Скарыны знойдзена апошнім часам у бібліятэцы старога праваслаўнага кляштара ў Мукачэве. Тытульны аркуш кнігі.

Вельмі каштоўная знаходка

Нядаўна ў Савецкім Саюзе апублікавана сэнсацыйнае паведамленне АПН аб знаходцы ў бібліятэцы старога праваслаўнага кляштара ў Мукачэве **унікальных помнікаў старарускага кнігадрукавання.** У бібліятэцы знойдзена першыя выданні кніг друкаваных Фіёлем, Скарыною і Фёдаравым. Поруч з ужо вядомымі знойдзены **таксама першадрукаваныя кнігі, аб існаванні якіх даследчыкі або толькі дагадваліся, або наогул нічога не ведалі.** Бібліятэка Мукачэўскага кляштара бярэ пачатак з пятнаццатага стагоддзя, сам кляштар быў пабудаваны на стагоддзе раней князем карпатарускага і падольскага «стала» Фёдарам Карыятовічам.

Знойдзена, у прыватнасці, рукапіс «Закарпацкага евангелля» датаваны 1401 г. (Назва ўмоўная). Ён з'яўляецца выдатным помнікам старакарпацкай славянскай пісьменнасці.

Гэтая знаходка адыходзіць, аднак, у цень перад іншымі знаходкамі.

Знойдзены першадрукаваныя, старарускія кнігі выдадзены Швайпольтам Фіёлам у Грушэўскім кляштары. Калі мы тут растлумачым чытачам, што да гэтага часу былі вядомымі толькі **к р а к а ў с к і я** выданні Фіёлы, **і што аб грушэўскай друкарні Фіёлы нічога канкрэтнага вучоныя не ведалі,** то будзе зразумелым, што знаходка адкрывае перад вучонымі зусім новыя гарызонты.

Знойдзеныя выданні Скарыны гавораць аб тым, што гэты беларускі першадрукар, відаць, **падтрымліваў цесныя сувязі з карпацкімі русінамі, знаходзіўся ў кантактах з славянскімі першадрукарамі Кракава Грушэва.** Аб гэтых кантактах гаворыць графічнае афармленне выданняў Фіёлы і Скарыны, **беларусыцызмы ў Фіёлы, карпатарусізмы ў Скарыны.**

«Біблія руска» Ф. Скарыны вядомая ў сучасны момант у невялікай колькасці поўна-захоўных экземпляраў. Тым больш радасна, што **гэты старажытнейшы беларускі першадрукаваны помнік у выключнай захаванасці.** Карпатлівае даследванне кніг дазволіць у будучым устанавіць, ці няма ў гэтым экземпляры інакш звярстаных старонак і якіх-небудзь варыянтаў у параўнанні з раней вядомымі экземплярамі. Як вядома, некаторымі вучонымі выказваліся меркаванні, што Скарына, ужо ў працэсе друкавання кнігі, рабіў змяненні ў наборах і часткова ўжо надрукаваных старонках тэксту. З выданняў Івана Фёдарава знойдзена выдатная «Астрожская біблія» 1581 года. І тут паўстае пытанне: з якім выданнем мы маем дачыненне? «Астрожская біблія» была друкавана двума «заводамі», гэта значыць двума навaратамі, хаця абодва датуюцца адным і тым жа 1581 годам.

Знаходка гаворыць аб супольнасці традыцый Белай Маскоўскай, Карпацкай і Галіцкай Русі. Першадрукаваныя кнігі беларускіх, рускіх і украінскіх «печацень», «друкарань», «цісальных двароў» з'яўляюцца пацвярджэннем агульнасці народных крыніц, супольнасці славянарускай друкарскай справы.

ПАНЦЕЛЯЙМОН ЮР'ЕЎ

Жывёла таксама мае сваю псіхалогію. Кухонны наш сябра — кот любіць часам прызадумацца над адкрытай кніжкай.
Фота Ул. Паўлючук

Свінні патрабуюць гуманнасці

— Свінні патрабуюць гуманнасці, — заявіў гр. Стэфан Чарняўскі. — Вы толькі паглядзіце, што дзеецца!

І гр. Чарняўскі паглыбіўся ў горбу канцылярскай паперы.

Грамадзянін Стэфан Чарняўскі ўжо 35 гадоў з'яўляецца дзеячам Таварыства апекі над звярамі. І цяпер — ён душою Беластоцкага аддзела гэтай арганізацыі.

— Зараз я вам пакажу, — гаворыць гр. Чарняўскі, выцягваючы з горбы паперы т. зв. «Справаздачы з кантролі інспектараў таварыства».

Гэтыя справаздачы — гэта па сутнасці доўгія спісы здзекаў людзей над іх жывёлаю. З гэтых доўгіх спісаў выпісваю некалькі абзацаў:

— Грамадзянін Уладзімір Раецкі з вёскі Жаўткі ў Беластоцкім павеце прывёз на пункт скупкі свінню без клеткі, прывязаную шнурам за верхнюю сківіцу да пярэдняй левай клянішы і задняй нагой да ніжняй часткі калёс.

— Грамадзянін Ян Ярош з вёскі Сачкоўцы, пав. Саколка, прывёз на пункт скупкі свінню з дротам у лычы, які вырваў пры дапамозе абцугоў, разрываючы лыч, у выніку чаго свіння вельмі крывавіла. Апрача таго меў вельмі занядбанага каня.

— Грамадзянін Ян Куяўскі з Навадзелі, Сакольскі павет, прывёз на пункт скупкі свінню ў малой клетцы, унутры якой было мноства выстаючых цвікоў. Атрымаліся ад іх глыбокія раны размерам 15x15 см.

Справаздачы інспектараў Таварыства апекі над звярамі датычаць не толькі неўласцівага трактавання хатняй жывёлы гаспадарамі, але і дзяржаўнымі прадпрыемствамі, дзе неаднойчы назіраецца абыякавасць у адносінах да жывёлы на пунктах скупкі, пры транспарце і г.д.

*

Дзейнасць Таварыства апекі над звярамі мае дзве асноўныя мэты.

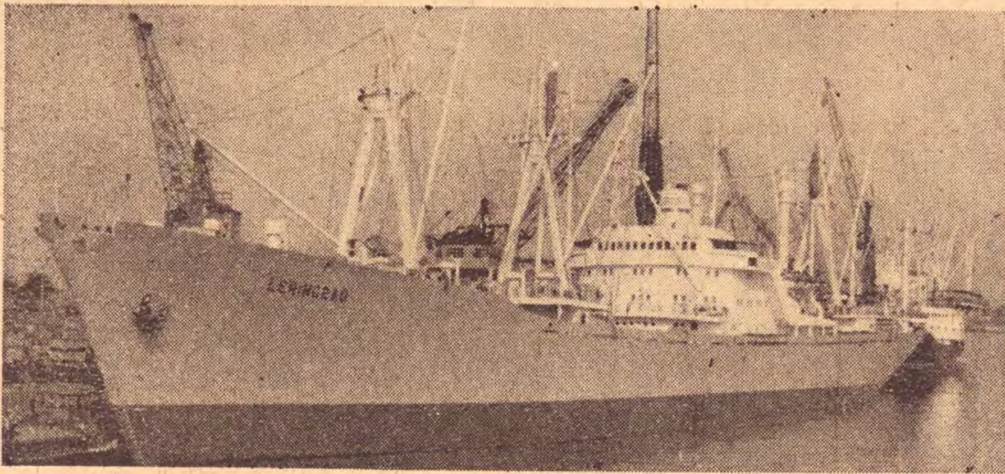
Мэту эканамічную — пазбегнуць непатрэбных страт, якія вынікаюць з неўласцівых адносін да жывёлы, мэту маральную — недапусціць да здзекаў над жывёлай.

Эканамічныя страты вынікаюць перад усім з рознага роду скалечанняў скуры звяроў, а таксама з малой прадукцыйнасці неадпаведна гадаванай жывёлы. Значна важнейшыя аднак маральныя страты, якія прыносяць здзекі над жывёлай. Чалавек, які прызвычаіўся абыякава глядзець на боль скалечанай жывёлы, абыякава будзе глядзець на ўсялякі боль, у тым выпадку і на боль у чалавека. Датычыць гэта асабліва дзяцей і моладзі, на якую Таварыства апекі над звярамі звяртае асаблівую ўвагу. Дзеці, выхаваныя ў абыякавасці да здзекаў над жывёлай, самі потым здзекваюцца не толькі над жывёлай, але і над усім слабейшым ад іх, над старэйшымі людзьмі, знявечанымі і г.д. Прывіваючы дзецям любоў да птушак і звяроў прывіваецца ім такім чынам патрэбу апекі над слабейшым і пачуццё спачування і г.д.

Да нядаўна дзейнасць Таварыства апекі над звярамі зводзілася да працы Беластоцкага аддзела гэтага таварыства, які згуртоўваў звыш 400 членаў. Зараз Таварыства пачало арганізаваць свае гурткі ў паасобных вёсках. Існуе ўжо 8 такіх гурткоў, між іншым, у Міхалове, Баршчэве, Кузніцы Беластоцкай.

Вясковыя гурткі Таварыства апекі над звярамі ў сваёй дзейнасці змагаюцца з папулярнымі але няправільнымі перакананнямі, што галодны сабака больш злосны, што каровы могуць гадавацца ў памяшканнях цёмных, вільготных і г.д. Адзін з лозунгаў Таварыства гучыць: добрую гаспадыню пазнаць па выглядзе яе сабакі, а добрага гаспадара — па выглядзе каня.

УЛ. ПАЎЛЮЧУК

ПЕРШЫ РЭЙС

У першы свой рэйс далёкага плавання выйшла з Гдыні новае польскае судна Польскіх Ліній Акіянічных m/s «Ленінград». Затрымаецца яно ў Растоку, Гамбургу, Ротэрдаме і Антверпені, а далей паплыве ў Бянгальскі заліў. Прадбачваецца, што гэты першы рэйс прадоўжыцца больш як чатыры месяцы. (ліў)

Беспрацоўе сярод моладзі

Лік беспрацоўных сярод моладзі ў Францыі павялічыўся ў два разы за адзін толькі год. Адной з прычын гэтага з'яўляецца замаруджанне тэмпаў эканамічнага развіцця краіны. На 1 красавіка 1965 года афіцыяльна налічвалася 9.800 юнакоў і дзяўчат маладзей 18 год, якія не маглі атрымаць работу, у той час як на 1 красавіка 1964 года гэты лік складаў 4.900 чалавек.

(а-ліў)

СВЕТАВЫ ТЭЛЕФОН

Тэлефон, які дзейнічае пры дапамозе святла, будзе паказаны фірмаю Грундіг на выстаўцы радыё ў Штутгарце. Лямпачка выконвае тут ролю перадатчыка, а фотадыёд — прыёмніка. Апорнаю хваляю сігнала з'яўляецца інфрачырвонае святло. Калі добрае надвор'е, можна пры дапамозе такога апарата званіць на адлегласць двух кіламетраў. (ліў)

Як затанцаваць хваробу?

Усялякія бываюць прычыны хвароб. Паколькі сёння даследваюцца хваробы інфекцыйныя, то калісьці цікавіліся галоўным чынам тымі хваробамі, якія паўстаюць «з прычыны» благога позірку або сурочання. Спецыялісткамі ад сурочання былі вядзьмаркі. Знішчалі яны людзям здароўе і маёмасць, псавалі віно і гарэлку, адбіралі каровам малако, рыхтавалі атруту і г.д. Шкодзілі таксама нават сваім позіркам.

За вядзьмаркамі хаваліся дэманы хвароб. Гэтыя апошнія прымалі ўсялякія вобразы, напрыклад, жанчыны апранутай у белае, пераважна агромнай велічыні, прадвяшчалі мор; альбо ката, увасабляючага кашмар, які душыць. Акцыі вядзьмарак і дэманаў хваробы адпавядала адпаведная рэакцыя з боку знахароў. Паўстала тады своеасаблівая галіна ведаў: загаварванне суроčанняў.

Высока кваліфікаваныя «загаворшчыкі» на ўсялякія магчымыя спосабы стараліся выгнаць хваробы са сваіх пацыентаў. Прымянялі метады просьбы і пагрозы, а калі нічога не памагала, стараліся перанесці хваробу на іншую асобу або рэч, пры дапамозе складаных загавораў і закляццяў. Калі словы не памагалі — білі хворых, разважаючы, што пабітая хвароба хутчэй пакіне цела. Зрэшты, усялякіх сродкаў на хваробы было вельмі многа. Напрыклад, можна было:

Прышчапіць хваробу, пераносячы яе на дзяўчаты, жанчыны, мужчын, жывёлу; лічылі, што яны забяруць хваробу і хворы паздаравее.

Заваражыць хваробу, прыкаваць яе да пэўнага месца загаворамі, амулетам і т.п. чарадзейскімі сродкамі.

Закапаць валасы, пазногці хворага дзесьці ў зямлі, пад вогнішчам, у мурашніку, а хворы паздаравее.

Кінуць на ваду частку адзення хворага, напрыклад, кашулю ў раку, каб хвароба з ёю паплыла.

Спаліць хваробу: рабілі ляльку, а потым спальвалі яе.

Запячы, прыпячы хваробу. Найчасцей рабілі гэта пры хваробах дзяцей. Дзіця саджалі ў печку для пячэння хлеба, часамі замест дзіцяці — булку, а потым яе выкідалі (дзіця, калі перажыло, не выкідалі).

Прыкаваць хваробу. Цвік, колак, клін, якім датыкаліся да хворага, забівалі ў пень дзерава або ў зямлю. Верылі, што хвароба пяройдзе такім чынам на дзерава або ў зямлю.

Адкінуць хваробу за сябе, за плечы. І таму частку адзення хворага адкідалі за сябе; хто яго падняў, на яго перайшла хвароба.

Адпісаць, запісаць хваробу. На хлебе або на паперы выпісвалі імя хворага, або спецыяльныя фармуліроўкі і давалі хвораму з'есці.

Сплюнуць на хваробу або апляваць віноўніка хваробы (таго, хто сурочыў). Найбольш паспяхова слюною нашча. Можна было таксама хваробу здзьмухнуць, злізаць або аблізаць праз сабаку.

Абліваць або змываць балючае месца хворага, потым выліць ваду на крыжавыя дарогі, а хто праз тое месца пяройдзе, той прыйме на сябе хваробу.

Затанцаваць хваробу — гэта значыць танцам прымусіць дэмана хваробы пакінуць цела.

Ну што ж — людзі бараніліся як маглі і як умелі. Зразумела, не трэба даваць, што ў гэтым выпадку бадай безрэзультатна. Хаця — хто ведае? Унушэнне і самаўнушэнне гэта — паводле медыцыны — вельмі сур'ёзная зброя ў барацьбе з хваробамі.

(а-ліў)

Азія падарожнічае

Нядаўна экспедыцыя на англійскім даследчым судне «Дыскаверы» правяла геафізічнае абследаванне дна Чырвонага мора.

Сярод «здабычы» геафізікаў — адкрыццё на глыбіні 2000 метраў гарачага цячэння вады. Тэмпература вады ў ім складала каля 40°С. Вучоныя растлумачылі і паходжанне падводнай цеплацэнтралі: на дне мора шмат трэшчын, праз якія цяпло з петраў Зямлі выходзіць наверх.

Гэта ўказвае на энергічнае «варушэнне» магмы пад Афрыканскім кантынентам. Яно вядзе да таго, што Аравійскі паўвостраў штогод «адплывае» ад Афрыкі прыблізна на адзін сантыметр. Думаеце, чарапашыная хуткасць? Тут уся справа ў тым, якімі меркамі яе ацэньваюць, — за час існавання чалавецтва (мізэрны тэрмін у гісторыі нашай планеты) Афрыка і Азія разышліся больш чым на дзесяць кіламетраў. А гэта не так ужо мала.

(ліў)

Як перавезці аўтобус?

Можна шашою, можна чыгункаю, а ў Савецкім Саюзе таксама верталётам. Савецкія самалёты і верталёты выклікалі захапленне спецыялістаў на апошняй авіяцыйнай выстаўцы ў Парыжы. Гандлёвая база «Авіяэкспарт» прадае авіямашыны ў 35 краін свету. Асабліва вялікай папулярнасцю цешацца ў загранічных пакупнікаў агромныя верталёты.

На здымку: М 1—10 прыстасаваны да перавозу вялікага грузу. На платформе завешанай у шасі выгадна змяшчаецца аўтобус. (а-ліў)

Газ пад гліняным дахам

У стэпе на поўнач ад узбекскай сталіцы пачалося запаўненне Палтарацкай доследнай станцыі падземнага захоўвання газу. У нетры зямлі трэба будзе запампаваць звыш мільярда кубічных метраў ачышчанага прыроднага газу. Для захоўвання яго геолагі выбралі ваданосны пясчаны пласт, перакрыты зверху надзейнай «накрыўкай» з гліны. Па меры неабходнасці газ, які заняў месца вады, будзе выцясняцца ёю і пад высокім ціскам падавацца ў трубаправод Бухара — Ташкент — Чымкент. Сховішча з'явіцца адным з самых эканамічных у краіне. (а-ліў)

Аляксей Карпюк
ПУШЧАНСКАЯ АДЫСЕЯ

Недалёка ад чыгункі ў хвойніку залягаем і пачынаем назіраць. Чыгунка ў нас аднапутная. За якія-небудзь паўгадзіны адзін цягнік праходзіць на захад, другі на ўсход.

Перачакаўшы, пакуль патрулі праскрыпелі цвікамі па жвіру броўкі, вылазім на палатно, апускаемся на рэйкі. З броўкі снег выдзьмула, тырчаць голыя шпалы, каменні і жвір — следу не будзе. Мацаем рэйкі. Прабуючы жалеза кіпцюром, нібы раней не ведаў, бацька заяўляе:

— Моцная, халера!

Я для іх ужо не проста Нічыпараў сын, а — партызанскі прадстаўнік. Трэба нешта рабіць, а што? Спрабую ботам рэйку, стукаю абцасам.

— Сталь! — кажа Шыман і ўздыхае: — Чым ты, халеру, возьмеш? Не ўгрызеш жа! Бомбай бы яе, во!

Бацька служыў артылерыстам у першую сусветную вайну. Шыман — польскім уланам. Астатнія таксама былі ў арміі: хто ў польскай, хто ў царскай. Я ў тэхнікуме праходзіў вайсковую падрыхтоўку. Але нікога з нас не вучылі, як пускаць пад адхон паязды.

— Каменнем нічога не зробіш, — сумняваецца Шыман. — Каб паляцеў паравоз з рэек, трэба іх насіць цэлую ноч, а немец хіба дазволіць табе?

— Не дазволіць...

104

— І палатна не раскапаеш, — уздыхае Альяш. — Пясок-то і не мерзлы, але ж капаць трэ вельмі шмат. Пяць разоў надыдуць патрулі...

Бацька шарыць рукамі па шпалах. Рэйка да шпалы прымацавана вінтамі. Стары чухае патыліцу, кажа:

— Былі б хоць кастылі, то мы іх ламамі — раз, павыкідалі б усе! А тут халерныя вінты, іх дастанеш толькі спецыяльным ключом, адкуль яго ўзяць?

Хвіліну ўпарта думаюць зноў. Чуваць, як далёка сігналіць паравоз. З бункера — кіламетры за тры адгэтуль — узнімаецца ракета, бліскаюць дзве доўгія істужкі рэек. Ракета гасне. Косця пытаецца ў бацькі:

— Вы добра жывяце з Антончыкавым Іванам?

— Яму давяраю!

— Во, каб... каб... — Косця па сваёй звычцы ад хваляванне чмыхае носам, быццам у ноздры трапіла парушынка.

— Ну, — падганяе бацька.

— Папрасіце яго. Мо' украў бы нам пару ключоў!

Бацька думае.

— Добра. А паслязаўтра прыходзьце зноў да Марчыка...

З Сухіх Багенцаў вяртаемся рознымі дарогамі. Валачэмся з бацькам удвух і дамаўляемся, як абманём маці, калі спытае, дзе былі. Успамінаю: дакладна гэтак жа сама пры буржуазнай Польшчы з ім вярталіся глыбокай ноччу праз лес з суседніх вёсак, куды хадзілі грамадой біць вокны штрэйкбрэхерам, як забаставалі лесарубы.

Перад чыгуначнай будкай спыняемся ля хлеўчыка.

105

Бацька ідзе да Антончыка, у каторага я начаваў, калі прыбег са Штутгофа, стукае ў акно. Бразгаюць дзверы, Іван выходзіць. Мужчыны вітаюцца, закурваюць. Тады стары нагінаецца да брыгадзіра, шэпча.

— Ведаеш, Нічыпар, — чуваць усхваляваны голас, — у нас на ўсю брыгаду толькі два стардовыя ключы. Калі іх забраць, то, павер...

— Баішся? Так і скажы!

— Ды што ты!

— Цьфу! Вы адно языкем малець героі!

— Пачакай, Нічыпар! Ты ж нічога не ведаеш пра нашыя парадкі...

*

Іван ключы раздабыў. З вінтом у кішэні зайшоў да каваля, папрасіў дазволу папрацаваць у кузні:

— Тое-сёе трэ' зрабіць, а то, халера, жонка жыць не дае. У балейцы абручы заржавелі, рассыпаецца балейка, яшчэ з тыдзень і не будзе ў чым бабе мыць бялізну...

Каваль кузню даў. Іван зачыніўся на ноч, зрабіў аж чатыры ключы. Рана, ідучы на працу, ён пастукаўся да нас і, калі бацька выйшаў у сені, сунуў яму ў рукі:

— Трымай, Нічыпар! Не такія ўжо надта, але от, на адзін раз хопіць!

— Давай! — не здзівіўся стары. — Ладна, будуць добрыя, не на выстаўку іх нам.

— То паклічце і мяне, калі пойдзеце!

— Сёння вечарам прыходзь да Марчыка!

(Працяг будзе)

106

ТРЫБУНА чытачоў

Чытач, яго кніжка і аўтар

Сярод кніжак і чытачоў назіраем з гадамі цікавую і радасную з'яву: паварот ад кніжак толькі для забавы да кніжак сур'ёзных, моцных, вартасных. Вывад — чытач расце.

Вось цікавыя дадзеныя з Ваяводскай і гарадской бібліятэкі ў Беластоку, на якіх такі вывад можна зрабіць: 1) Найбольш папулярныя кніжкі: „Opowieści biblijne" — Z. Kosidowski, „Sława i chwała" — J. Iwaszkiewicz, „Agnieszka — córka Kolumba" — W. Mach, „Kamraci" i „Fabryka oficerów" — H. Kirst.

Найбольш папулярныя аўтары: Э. Хёмінгуэй, Д. Стэйнбек, А. Камю, Ш. дэ Голь (яго «Ваенныя мемуары»), А. Ерэменка (яго «Бітва над Волгай»). (вл)

Гурткі ЗМВ

Гурткі ЗМВ вядуць на Беласточчыне 340 мастацкіх калектываў, а самых гурткоў ёсць 1415. (вл)

У тэатры А. Вянгеркі

„Зладзейка з Лондана"

Такі загаловак сатырычнай камедыі Жоржа Невэ, якую Беластоцкі тэатр паставіў, распачынаючы ў верасні новы тэатральны сезон. П'еса выпала вельмі добра, хоць збудавана так, што дзеянне часта перарываецца музычна - спеўнымі куплетамі — дасціпнымі і трапнымі. Нашы беластоцкія акцёры сталі на вышыні, выконваючы цікава і амаль беспамылкова гэтую, можна сказаць, напалову аперэту.

Галоўную ролю Памілы — слаўнай лонданскай зладзейкі, за якую сам кароль вызначыў высокую ўзнагароду, іграе Сідонія Бласінская — адна з выдатнейшых актрыс тэатра Вянгеркі. Постаць, якую яна стварае, застаецца ў памяці.

З іншых варта адзначыць Станіслава Яшкоўскага ў ролі аднаго са зладзейскай шайкі — ксяндза Блейка. Яго «пропаведзь» аб граху, мучэннях сумлення і кары за грэх — гэта «гвоздзь» дыдактыкі (помніце — гэта камедыя) — п'есы і бура смеху ў зале.

Трэба спадзявацца, што вясковыя любіцелі тэатра скарыстаюць з паслуг вядомай «Грамады» і адведаюць «Зладзейку з Лондана». (вл)

Дарогі

Дарогі на Гайнаўшчыне да таго змяніліся, што цяжка пазнаць. Хаця б узяць дарогу з Новаберазова ў Шастакова. Да гэтага года не існавала яна нават на самых дакладных картах. Пабудавалі яе грамадскім чынам гаспадары новаберазоўскай ГРН. Вельмі актыўнымі пры пабудове былі: Мікалай Мароз, Іван Пліс с. А., Уладзімір Мароз, Аляксей Пліс, Іван Куптэль і іншыя.

Зусім новая паласа пралягла між Дольнай і Пуцікамі. Гэта дарога, якую пачалі будаваць грамадскім чынам у гэтым годзе і ў гэтым годзе аддалі ў карыстанне. Агульны кошт будовы сягае каля 300 тысяч зл., з чаго 100 тыс. зл. прызнала Павятовае праўленне лакальных дарог.

Трэба адзначыць, што ў пабудове і перабудове дарог ГРН у Новаберазове мае вялікі вопыт. Напрыклад, у мінулым годзе дагаварыліся з суседняй ГРН у Ласінцы і пабудавалі зусім новую дарогу з Новага Корніна ў Трывежу, якой кошт выносіць 2 мільёны зл. У будучым мае яна спалучаць Ласінку з Новаберазовам.

Гледзячы на гэтыя дасягненні хочацца верыць словам сакратара грамадскай рады ў Новаберазове, які сказаў, што: «...за чатыры-пяць год усе дарогі да 11 вёсак на нашай тэрыторыі будуць мець цвёрдую маставую». (ак)

Каменне

Некалькі гадоў таму на навінскім полі каменне было так многа бы хто пасеяў. Сяляне збіралі іх у крушні. Некаторыя нават закопвалі ў ямы. Многа турбот было з імі ў час ворыва ці жніва. Зараз каменне стала каштоўным матэрыялам пры будове дарог. Дастаўляюцца яны на спецыяльныя пункты. Найбольшым дастаўшчыком камення з вёскі Навіны з'яўляюцца: Янка Ляшкевіч, Мікалай Ялінік, Мікалай Банькоўскі, Аляксандр Банькоўскі, Грыша Якубюк. За адзін кубаметр вялікага камення дзяржава плоціць сялянам 120 зл., а за малы 60 зл. З кожным годам нашыя палі ачышчаюцца ад камення — гэта аблягчае працу пры сучаснай механізацыі.

Мікола Ялінік
вёска Навіны

Новы брук

Каля вёскі Трычоўка праходзіць шаша, якая злучае Бельск з Беластокам. У самай вёсцы быў стары і выбоісты брук. Нядаўна тут дарожны аддзел распачаў перабудову дарогі. У канцы вёскі ёсць ужо новы брук.

Л. Леанюк
Плёскі

МАЛАКО

Паміж вёскамі Старым і Новым Ляўковам нядаўна паявіўся новенькі белы будынак. Гэта зліўны пункт малака. Служыць ён для гаспадароў трох суседніх вёсак: Новага Ляўкова, Старога Ляўкова і Капітаншчыны. Малако дастаўляе сюды 53 гаспадары. Найбольш малака, бо аж па 20 літраў, прыносяць штодзень **Васіль Карпюк** з Капітаншчыны і **Уладзімір Бандарук** са Старога Ляўкова. Просты рахунак паказвае, што за малако атрымоўваюць яны больш-менш па паўтары тысячы злотых у месяц. Даход у гаспадарцы шматзначны. Чаму тады іншыя мясцовыя сяляне неяк абыякава адносяцца да продажу малака дзяржаве? То ж у трох гэтых вёсках жыве хіба гаспадароў многа больш на два разы ад ліку дастаўшчыкаў.

На здымку: Загадчыца зліўнога пункта малака ў Ляўкове Юлія Аліхвір.

В. Рудчык

Як здабыць працу ў горадзе

Мы пісалі аб добраахвотных атрадах працы, якія папулярны сярод школьнай моладзі ў час канікул.

Сёння цікавая інфармацыя, як знайсці працу ў горадзе для моладзі, якая закончыла 18 год (абавязкова!).

Існуюць сталыя атрады працы, у якія можна запісвацца ў павятовых праўленнях ЗМВ і ЗМС.

Маем наступныя атрады працы: адукацыйныя (шкаленёвыя) і прадукцыйныя. Першыя — 2-гадовыя — праца і навука з акрэсленай спецыяльнасцю.

Другія — прадукцыйныя — 6-цімесячныя, праца на акорд. Пасля паўгода хлопцы могуць здаваць экзамен. Заробкі — 1500—2500 злотых, з чаго пэўная невялікая частка адпісваецца на ежу. Расакватараванне з усімі выгодамі — бясплатнае. Вопратка, за якую плаціцца 1300 злотых у месячных ратах складаецца з 4-рох кашуль, блузы, ботаў, нагавіц, плашча, бялізны. Выглядае як касцюм пілота.

Юнак у атрадзе мае ўсе тыя самыя прывілеі, што і сталы працаўнік прадпрыемства, і пасля стажу ў атрадзе, будучы кваліфікаваным рабочым, можа застацца далей там жа працаваць.

Дзе знаходзяцца атрады? У Старгардзе Шчэцінскім, у Пыжыцах (Шчэцінскае ваяводства), у Шчэціне — гэта прадукцыйныя. Адукацыйныя: у Шчэціне і ў Любіле Легніцкім (Вроцлаўскае ваяводства). Характар працы ў атрадах: — будаўніцтва. Выступаюць тут усе спецыяльнасці сучаснага будаўніцтва.

Для заахвочання яшчэ дадамо, што ў атрадах даступны ўсе культурныя забавы, адпачынковыя лагеры. (вл)

Вучаніца

Матацыклавы курс вядзецца ў вёсцы Тарнопаль (Гайнаўскі павет) ужо ад пачатку ліпеня г.г. Курс цешыцца вялікай папулярнасцю сярод насельніцтва.

Лекцыі адбываюцца пасля абеду ў пятніцу і нядзелю. Варта дадаць, што яны вельмі цікавыя. Вядзе іх выкладчык Стэфан Мацюка з ЛОК-у.

Нядаўна паспяхова прайшлі ўступныя экзамены і неўзабаве адбудуцца экзамены перад ваяводскай камісіяй дарожнай службы.

Я. Целушэцкі
Новае Ляўкова

У свеце музыкі

Добры канцэрт

Вельмі добрым канцэртам пачаў Беластоцкі сімфанічны аркестр сезон сваёй працы. Выконваліся творы Расіні, Мельцэра, Брамса. За канікулы аркестр пасталеў і цяпер з'явіўся перад намі, як сапраўды добры калектыў, які слухаецца з вялікай прыемнасцю.

Канцэрт на фартэпіяна Генрыха Мельцэра іграла гасцінна Рэната Гумен — лаўрэатка заграічных конкурсаў. Дырыжыраваў Ян Кулядшэвіч. (вл)

Малады дзеяч

Пятро Сегень з вёскі Трывежа, Гайнаўскага павета, 22-хгадовы хлопец, а ўжо здабыў сабе пашану і павbooажанне ў вёсцы. Гаспадарыць ён са сваёй маці — удавой на бацькаўскай гаспадарцы толькі некалькі год. Перад гэтым Пеця закончыў, міма агромных хатніх цяжкасцей, трохгадовую рамесленую школу ў Гайнаўцы і здабыў прафесію столяра. Затым вярнуўся ў родную вёску на гаспадарку і актыўна ўключыўся ў грамадскае жыццё вёскі. Бачачы яго шчырасць і добрыя намеры аднавяскоўцы пачалі яму давяраць і выбралі на солтыса. Калі ў вёсцы паўстаў гурток Саюза сялянскай моладзі, яго выбралі старшынёю гуртка. Пры гуртку арганізаваўся драматычны калектыў, які падрыхтаваў некалькі беларускіх і польскіх п'ес. З п'есамі «Боты» і «Суд» пабывалі ў суседніх вёсках. Трэба адзначыць, што мастацкі калектыў арганізавала сама моладзь, не было дапамогі з боку школы ці іншых арганізацый, якія існуюць у вёсцы. Усюды актыўны ўдзел прыймаў і Пеця. У апошніх выбарах у рады нарадовыя Пецю аднавяскоўцы выбралі радным грамадскай рады нарадовай у Ласінцы. Там ён карыстаецца пашанай і прымае актыўны ўдзел у сесіях рады. У мясцовай супрацьпажарнай камандзе Пеця таксама актыўны член. Калі ў вёсцы арганізавалася школа сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, Пятро стаў яе слухачом і закончыў яе з выдатнымі ацэнкамі.

Пеця Сегень вырастае на дзеяча вёскі.

Янка Беразавец
Гайнаўскі павет

Сардэчныя тайны

«Дарагое Сэрцайка! Маю 19 гадоў і закончаную пачатковую школу. Вельмі хацеў бы быць міліцыянерам. Парай, дзе і каму можна закончыць міліцыянерскую школу?» — піша Пеця з вёскі П. Бельскага павета.

Выясняем. У гэтай справе мы звярнуліся да Ваяводскай камендатуры Міліцыі ў Беластоку, дзе нас паінфармавалі, што міліцыянерам можа быць толькі той, хто закончыў вайсковую службу і мае закончаную пачатковую школу.

Сэрцайка

КІНО

Праграма на 5—10.X. 1965 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Bajka o zmarnowanym czasie" (radz.), 5—6. „Kronika jednego dnia" (radz.), 7—8. „Gładka skóra" (franc.), 9—10.

Кляшчэлі
„Zgliszcza Radopolie" (jugosł.), 5—6. „Tajemnica złotego runa" (jugosł.), 7—8. „Karambol" (węgierski), 9—10.

Дубіны
„Pięciu" (polski), 9—10.

Нарва
„Głos ma prokurator" (polski), 6—10.

Нараўка
„Na tropie policjantów" (angielski), 6—10.

Чыжы
„Podróż w kwiecień" (radz.), 6—10.

Дубічы Царкоўныя
„Hasło „Odwaga" (angl.), 6—10.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Beata" (polski), 6—10.

Орля
„Życie raz jeszcze" (polski), 6—10.

Райск
„Czterdzieści minut przed świtem" (radz.), 6—10.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Ballada o dziewczynie" (wietnamski), 5—7. „Prawo i pięść" (polski), 8—10.

Міхалова
„Przeżyjmy to jeszcze raz" (polski), 5—6. „Królewna i rybak" (czeski), 7—8. „Skowronek" (węgierski), 9—10.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц
„Judex albo zbrodnia ukarana" (franc.), 5—6. „Drewniany różaniec" (polski), 7—8. „Prawo i pięść" (polski), 9—10.

Мілейчыцы
„Latawiec z końca świata" (franc.), 5—6. „Za białym murem" (czeski), 7—8. „Karambol" (węgierski), 9—10.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Legenda o wilku Lobo" (USA), 5—6. „Nowy Gilgamesz" (węgierski), 7—8. „Wojna trwa" (włoski), 9—10.

Шудзялава
„Rachunek sumienia" (polski), 6—10.

Сідра
„Między nami złodziejami" (czeski), 5—6. „Skarb" (polski), 7—8. „Strzał we mgle" (radz.), 9—10.

Сухаволя
„Kapo" (włoski), 5—6. „Twarzą w twarz" (jugosł.), 7—8. „Walkower" (polski), 9—10.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Новы Двор
„Hatifa" (NRD), 9—10.

Ліпск
„Więzy krwi" (radz.), 9—10.

ТЭАТРЫ

Тэатр ім. Вянгеркі (выязная група)

Міхалова
„Zabawne zdarzenie" — 5.X.

Чорная Беластоцкая
„Zabawne zdarzenie" — 6.X.

Белавежа
„Zabawne zdarzenie" — 7.X.

Сямяцічы
„Zabawne zdarzenie" — 9.X.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 23-89, centrala 37-41 do 43. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie —14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458 Błtk C-3.

РОЖА

Маці начаўпла ляманту:

— У нашай свінні рожа! — крычала яна.

Да вечара ўся вёска ведала, што ў Мірана свіння мае рожу. Людзі цяперашнія знаюць ратунак ад заразнай рожы, кожны пачаў пырскаць свой хлеў карболкаю, крызотам, хлараванаю вапнаю і чым толькі мог. Словам, у вёсцы запахла аптэкаю.

Бацьку паперла маці па ветэрынара.

Ветэрынар з'явіўся назаўтра, знайшлі яго ў трэцяй вёсцы падвяселенага, з пачырванелым носам.

На Міронавым панадворку сказаў:

— Давайце трыножыць вашу красуню.

І выняў з тэчкі вялізны градуснік.

Маці стагнала:

— Бедная наша свінка, ужо зусім паружавела...

Бацька адвёў маці на бок і прагаварыў:

— Ветэрынар без абеду, зрабі што-лень, літар стаіць у кладоўцы...

Ветэрынар абглядаў — абмацваў свінню, а бацька з усіх сіл памагаў яму ў гэтым баданні і слухаў, як у кухні маці распальвае пліту, чысціць патэльню, бразгае шклянкамі.

— Час абедаць, — сказаў бацька і ветэрынар тут жа схаваў градуснік.

Пайшлі дахаты.

Пасля трэцяй шклянкі ветэрынар набраўся адвагі і выпаліў:

— Ваша свінка здаравейшая нават ад мяне, толькі да таго прасякнула яна ў мокрым хляве, што трэба пусціць яе на волю, каб памылася ў калужыне. Будзе і белая, і жвавая.

Бацька не здзівіўся, шкадаваў толькі, што не паспелі кончыць літра.

Ветэрынар за хутка паспяшаў са сваёю праўдаю.

Пад вечар прайшла бура. Свіння радасна квікала на дажджы, абцякалі з яе ружовыя пасмы. Бацька спаў моцным сном як у той пагаворцы — п'яны праспіцца, але дурань ніколі. Маці сядзела ля акна і лічыла-пералічвала, колькі каштаваў абед ветэрынару?

У вёсцы было ціха.

Дзядзька Лявон

Памяняліся месцамі

Як толькі па радыё пачыналі перадаваць рэпартаж пра футбол, муж адразу прыліпаў да прыёмніка. і ніякая сіла не магла яго адарваць. Жонка цярпець не магла гэтых перадач і заўсёды крычала:

— Замест лёсе дрот у рыла закруціць, то ён слухае чорт ведае што?

Ды вось купілі яны тэлевізар. Убачыла жонка, як гэта ў той футбол граюць. і ўжо ў часе перадачы змаганняў яе ад тэлевізара не адцягнеш. Цяпер ужо муж бурчыць:

— Ужо 8 гадзіна... пара даіць карову...

— Ды пачакай! — адмахваецца жонка.

— Ужо 9-а гадзіна. Ідзі даіць. — выганяе муж. Жонка хапае мужа за руку:

— Глядзі, глядзі! Вядзе, вядзе. Пас! Удар!!! Эх, штанга... Не, каханенькі, нашы такі іх выдаяць!

Муж дакорліва паківаў галавою. пакруціў пальцам каля лобу, сціхнуў і пайшоў сам даіць карову.

ЧУБАТКА

Чубатка
знесла нечка,
А крыку — на ўсё
мястэчка...

Славамір ХАДАРОНАК

КАРОТКІЯ ДЫЯЛОГІ

— Якая акустыка ў вашым новым тэатры?

— Цудоўная. Акцёрам чутна кожнае пазяханне ў зале.

*

Рэжысёр:

— Апошні акт вы правялі выдатна. Пакуты — як сапраўдныя!

Актрыса:

— Яшчэ б! У мяне ў туфлі вылез вось такі цвік!

— Што вы кажаце? Прашу вас не вымайце яго да канца гастролей!

*

На прэм'еры камедыі.

Яна:

— За што вывелі гэтага чалавека? Няўжо за тое, што ён смяяўся?

— Не. Яго запрасілі да рэжысёра, каб даведацца, з чаго ён смяяўся.

Дастукаўся...

Тааакая рыба.

МІЖ СЯБРАМІ

— Іван, ты маеш задоўгія вушы.

— Гэта праўда, Максім, мае вушы лепш пасавалі б да тваёй галавы.

ЖОНКА

— Мая жонка ведае сем моваў!

— Не зайздрошчу табе. Мая ведае адну, і то ў хаце цяжка вытрымаць.

Вінаватыя пачырванелі

Чаму прынята рабіць людзям падарункі толькі тады, калі яны пакідаюць прадпрыемства? Гэта сумна і несправядліва. І патрэбны такія падарункі чалавеку, як пазаўчарашняя кава.

Таму адзін калектыў вырашыў падарыць свайму кіраўніку тэлевізар. Так проста, без ніякай прычыны. Проста сабраўся рабочы савет і пастанавіў: «Прэміраваць дырэктара тэлевізарам». Хоць ні юбілеем, ні адыходам на пенсію, ні перавыкананнем плана — нічым такім не пахла. Пачулі аб гэтым таварышы зверху, але ніякіх захадаў не зрабілі. Не ўмешвацца ва ўнутраныя справы іншых — наш дэвіз. І, урэшце, каму трэба, той потым і чырванець будзе.

І сапраўды, усё так і выйшла. Пачырванелі.

Уручылі члены рабочага савета прадпрыемства свайму дырэктару тэлевізар. А той паглядзеў на яго, потым на іх і спытаў:

— А дзе ж антэна?!

І таварышы пачырванелі.

І ў самай справе, ну трэба ж было забыць пра антэну!

Бане Джурычыч
Югаславія

Не бывае дрэнных шафёраў, але сустракаюцца няправільна пастаўленыя слупы.

ХТО КАГО?

— Разбудзіш мяне а 7 гадзіне?

— Абавязкова. Але не забудзь пастукаць у мае дзверы!

СЦІПЛАСЦЬ

— Я лічу, што ўсе геніі — саманадзейныя людзі.

— Не ўсе. Я, напрыклад, не саманадзейны.

РАЗВІТАЛАСЯ

Цётка ад'язджае і развітваецца з малою Валечкай.

Маці: — Ну, Валечка, развітайся з цёткаю. Што трэба гаварыць, як цётка ад'язджае?

Валечка: — Нарэшце!

У КНІГАРНІ

— Цёця, якія ў вас ёсць дзіцячыя кнігі?

— Калі ласка, хлопчык, вось «Тры мядзведзі».

— А колькі яны каштуюць?

— 6 злотых.

Хлопчык пералічыў грошы.

— А ці нельга купіць аднаго мядзведзя, бо ў мяне толькі 2 злотых?

Хор сувязістаў

УСЯЧЫНА

КАПРЫЗЫ ПРЫРОДЫ

Гэты незвычайны тутоўнік расце на панадворку Дома піянераў горада Цетова (Югаславія). Яго ствол — капрызнае спляценне двух дрэваў.

Між іншым

Ахвяра астралогіі

Англійскі цяжкаатлет Джон Дэльфтан быў заўзятым прыхільнікам астралогіі. Ва ўсіх сваіх пачынаннях ён паслухмяна кіраваўся спецыяльна складзеным для яго «астралагічным лістком». Аднойчы з-за Дэльфана давялося адлажыць спаборніцтвы. Ён адмовіўся выступаць, паколькі «звёзды былі размешчаны ненадзейна», а ў яго астралагічным лістку гаварылася: «Сцеражыцеся любой фізічнай працы. Не пакідайце свайго дома».

Паслухаўшы гэтай парады, цяжкаатлет астаўся ў сваёй кватэры і вырашыў прыняць ванну. Выкупаўшыся, ён пацягнуўся за ручніком, пакаўзнуўся, упаў і... зламаў клуб. Як сцвярджалі англійскія газеты, у астролагаў стала адным прыхільнікам менш.

КУР'ЁЗЫ

Брытанскае міністэрства юстыцыі дазволіла вязням удзельнічаць у конкурсах, арганізаваных рознымі журналамі і прадпрыемствамі. Адзін з вязняў атрымаў прэмію — бясплатную пуцёўку ў кругасветнае падарожжа.

АКЕНЦА ДУМАК
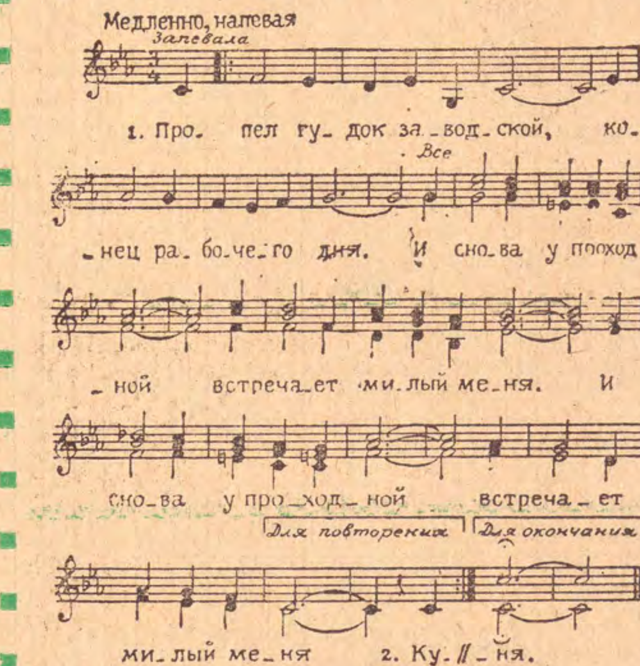
Пакуль жывеш — павучайся. Не чакай, каб старасць прынесла з сабой мудрасць.

Салон (469—399 да н.э.) — паэт старажытных Афін.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

По просьбе членаў мастацкага гуртка з вёскі К., Бельскага павета, змяшчаем песню п.з.

Пропел гудок заводской

Слова П. Градова — Музыка А. Новикова

Пропел гудок заводской,
Конец рабочего дня.
И снова у проходной
Встречает милый меня.

Куда мы с ним ни пойдем
Проходу нам не дают —
Его зовут женихом, —
Меня невестой зовут.

За мной он ходит, как тень,
Не сводит ласковых глаз,
И слышу я каждый день:
«Когда же свадьба у на

И все ему невдомек,
Что очень строгая я,
Что «испытательный срок»
Проходит он у меня.